

KOPER

Boris Šuligoj: Ne vem, kaj so Koprčani zagrešili v svoji zgodovini, da se morajo že več kot 15 let ukvarjati z dilemo gradnje 300-metrške stolpnice. Da se morajo ukvarjati s tem, koliko pravljico razpoloženega župana naj imajo.

Stran 2-3, 5

IZOLA

Aljoša Mislej: Čeprav se je javnost že večkrat uprla zamisli o postavitvi umetnega otoka, ki so ga v različnih obdobjih želeli graditi z odpadnim materialom raznoraznih projektov, je ta še vedno zarisan v prostorskem načrtu.

Stran 4-5

POST

Manca Hribovšek: Post je star kot človeštvo, saj so se ljudje že od nekdaj odpovedovali hrani, da bi si očistili telo in duha. Okrog strogega posta in njegovih učinkov pa kroži veliko trditev, za katere smo preverili, če so miti ali resnice.

Stran 30

Piran - Izola - Koper - Ankaran
vsak mesec brezplačno v gospodinjstva

številka 25
marec 2021

OBALA *plus*

www.obalaplus.si

*časopis in portal
s pogledom na morje*

KSENIJA BENEDETTI

Stran 8-11

SEMEDELSKA VRATA

Stran 6-7

PODVODNI SVET

Stran 12-13

TOMOS RIDERS

Stran 20-21

SVINJSKE DOBROTE

Stran 24

KAJINA MINEŠTRA

Stran 25

Spoštovani bralci!

Pred 35 leti je bil krog ljudi v katerem sem živel in delal prepričan, da je naša takratna država Jugoslavija obsojena na propad in da bo po naravni poti Slovenija postala država. In se je tudi zgodilo. To je bil čas, ko smo bili prepričani, da je večstrankarski politični sistem sam po sebi zagotovilo, da bomo vsi ljudje živeli bolje kot nekoč in da je strankarski pluralizem zagotovilo osebnih svoboščin in razvoja. Ampak zdaj vsi vemo, da smo takrat živeli v zmoti. Nič se ne zgodi samo po sebi. Sistem, takšen ali drugačen, delajo in kreirajo posamezniki, ljudje. In tako je boj med ljudmi, ki želijo delati dobro zase in za svojo okolico in tistimi, ki želijo delati samo za svoje lastno dobro (ali dobro svoje skupine posameznikov, pa naj bodo združeni v politično stranko, interesno združenje, »civilno« ali civilno-družbene organizacije, strokovna združenja...) stalnica naše družbe. Tako na lokalnem kot na državnem nivoju. Na Obali se nam ta boj kaže v zares nesmiselnem referendumu v Kopru ali v Piranu v obliki sklepanja koaliciji še pred letom dni popolnih sovražnikov. Kako se lahko zgodi, da v Piranu ali v Ljubljani sodelujejo stranke, ki so imele pred volitvami popolnoma nasprotna stališča o družbi? Če bi za tem stali interesi, ki bi se borili za dobrobit prebivalcev občine ali države, bi lahko postali vzor vsem v Sloveniji. Še pred nekaj leti »sovražniki« na volitvah, po volitvah sodelujejo v dobrobit vseh občanov Pirana ali Slovenije. Ali kdo verjame takšni interpretaciji zgodbe? Ne vem. Verjamem pa, da ne prav dosti ljudi. Zato nam ne preostane drugega, kot da počakamo na nove volitve in takrat pokažemo, da si zares želimo ljudi, ki bodo delali v našo korist in za katere bomo verjeli, da bodo po volitvah delali to, kar bodo govorili pred njimi. Kaj nam preostane v vmesnem času? To, kar nam kažejo nekateri posamezniki, ki tudi v času, ki nam ga v veliki meri diktirajo virusne omejitve, iščejo in s kreativnimi idejami naredijo vse, da njihovo življenje in delo ne obstane. Da ni naša naloga iskati pomoči države, ampak poiskati možnosti kreacije tudi v takšnih časih. Imamo podjetja, ki se prilagajajo in delajo naprej, imamo javne ustanove, ki izkoristijo vse druge možnosti, kot pa so pošiljanje zaposlenih na čakanje. In od takšnih posameznikov se učimo. Majhni ljudje, ki so ta isti čas izkoristili za dolgoročno nepomembne borbe za trenutne vzvode oblasti, bodo izgubili. Ljudje se bodo počasi začeli zavedati kdo in katera dejanja so bila v tem času pozitivna, usmerjena v dobrobit nas vseh, in kdo so bili posamezniki in skupine ljudi, ki so ta čas ponovno izkoristili samo zase in svoje ozke cilje. In v to še vedno verjamem. Pika.

Tomaž Perovič

POPOVIČ ŽELI Z REFERENDUMOM DO PARKA IN STOLPNICE

Popovič: »Ustavno sodišče bo še enkrat dovolilo referendum, župan ravna nedemokratično, ker ne dovoli referenduma.« - Podžupan Janez Starman: »Popovič je v sporu sam s sabo: v njegovem mandatu so izglasovali dva nasprotujoča si prostorska načrta.«

Bitka za ali proti referendumu in domnevno bodočemu velikemu koprskemu osrednjem parku na območju nekdanjega nesojenega poslovno-stanovanjskega središča Tonicitya je postala ena večjih skrbi mestne uprave Koper. V njej igra glavno vlogo nekdanji koprski župan **Boris Popovič**, ki je svojemu nasledniku **Alešu Bržanu** vsilil svojo novo (v bistvu predvolilno) kampanjo, s pomočjo katere se namerava čez dve leti znova zaviti v županski stolček v Kopru. S pobudo o referendumu za park pa spet deli koprsko javnost.

Koprski svetniki so pooblastili koprskega župana Aleša Bržana, da ustavnemu sodišču še enkrat poda pobudo za preverbo upravičenosti referenduma o domnevno nezakonitem odloku o prostorskem načrtu Centralni park Koper, ki ga je koprski mestni svet sprejel septembra 2018, le nekaj mesecev pred iztekom županskega mandata Borisa Popoviča. Pred enim mesecem je ustavno sodišče iz postopkovnih razlogov že zavrglo odločanje o smiselnosti referenduma, ki ga zahteva Boris Popovič, saj je menilo, da mora pobudnik referenduma najprej zbrati dovolj glasov, da pobuda za referendum uradno postane zahteva in šele potem lahko občina ugovarja zahtevi za referendum.

Boris Popovič in njegovi somišljeniki bi bili morali zbrati 2124 podpisov pod zahtevo, zbrali so jih 2545 in zdaj bi moral župan določiti dan izvedbe referenduma. Toda župan in večina svetnikov (16 jih je glasovalo za, le pet jih je bilo proti preverjanju smiselnosti izvedbe referenduma) se je odločila, da bodo raje še enkrat vprašali ustavno sodišče, naj preveri, ali je referendum o spornem prostorskem odloku sploh smiseln. Ustavno-pravna presoja v dveh drugih primerih v državi je namreč že pokazala, da bi bil lahko Popovičev prostorski načrt

sporen, saj se je tedaj občinska uprava sklicevala, da je ureditev parka v javnem interesu, tega javnega interesa pa ni na noben način utemeljila (dokazala). Ureditev parka na zasebnih površinah je lahko sporna tudi iz drugih razlogov, saj je jasno, da zasebniki ne bi kar tako pristali na urejanje parka in bi zelo verjetno zahtevali odkup zemljišč ter povrnitev visoke škode, ki bi jim s tem nastala.

Najprej je bil Tonicity

Bitka za park ima vsaj 27 let dolgo zgodovino. V začetku devetdesetih se je v Kopru (in Portorožu) pojavil avstralski poslovnež slovenskega rodu Jose K. Zrim, ki je obljubil prenovno starega hotela Palace in gradnjo velikega poslovnega središča pred Luko Koper. Tedanji župan Kopra Aurelio Juri mu je leta 1994 omogočil nakup skoraj treh hektarjev velikega zemljišča, nedaleč od koprške sodne palače, za približno 1,8 milijona nemških mark (60 mark po kvadratnem metru). Načrti avstralskega poslovneža so kasneje padli v vodo. Ni uspel prenoviti hotela Palace, na območju Tonicitya pa so izkopali večjo gradbeno jamo, ki jo je napolnila voda, potem je podjetje Tonicity Pacific Investicije propadlo.

Gradnjo stanovanj in poslovnih prostorov je na tem območju že od leta 1991 omogočal koprski PUP. Leta 2007 je to s posebnim odlokom potrdil tudi mestni svet v času župana Popoviča. Konec istega leta je direktor Tonicity Pacific Investicij Andrej Grahor, zemljišče za 9,36 milijona evrov (320 evrov na kvadratni meter) prodal podjetju MM Investicije v lasti Milana Mandarića, tedaj velikega (celo družinskega) prijatelja Borisa Popoviča. Poleti 2009 je Mandarić (sprva ga je pravno zastopala družba Čeferin, kasneje Franci Matoz) prejel gradbeno dovoljenje upravne enote Koper, ki je dovoljevalo pozidavo vseh 30.000 kvadratnih

metrov zemljišča. Pod zemljo bi bile tri etaže garaže (1786 parkirišč), nad zemljo pa približno 600 stanovanj in 75 poslovnih prostorov. Projekte je izdelal koprski arhitekt Marko Apollonio.

Načrt se je zapletel zaradi dveh »nevšečnosti«: sprva zaradi sporov v podjetju Tonicity, ki so peljali sodni postopek zoper Andreja Grahorja in prodajo zemljišča. Toda večji problem je nastal v sporu med Milanom Mandarićem in županom Borisom Popovičem. Občinska oblast je po pomladi 2016 začela na različne načine ovirati Mandarićeve načrte v Kopru. Vse do jeseni 2018, ko je mestni svet namembnost zazidljivega stavbnega zemljišča spremenil v parkovne, z možnostjo gradnje tudi več kot 300 metrov visoke stolpnice.

Celotno zemljišče meri 5,4 hektarja. En del (približno 2,5 hektarja) je v lasti nepremičninske družbe PRO-REM (NLB), polovica Mandarićevega zemljišča (14.500 metrov) pa je prešla v last ELTA telekomunikacije, ki jo zastopa poslovnež Aco Kabanica.

Aleš Bržan želi razčistiti koprski gordijski voz

Koprski župan Aleš Bržan je zahtevo za preveritev ustavnosti referenduma takole pojasnil: »Vsi spori, ki so nastali zaradi zemljišča, so posledica odločitev bivšega župana, ki je najprej dovolil in spodbujal močno pozidavo tega prostora, potem pa šel v drugo skrajnost. Že ob kandidaturi za župana sem napovedal, da bomo razčistili ta spor. Naši občini za stalne prebivalce primanjkuje približno 800 stanovanj, z uveljavitvijo centralnega parka bi izgubili možnost za gradnjo dela stanovanj. Občina bi s parkom izgubila približno 10 milijonov evrov komunalnega prispevka, poleg tega bi morala občina zemljišča odkupiti, če bi tam res hotela imeti park, kar pomeni dodatnih več kot 10 milijonov evrov. Naša občina si takega stroška in izgub ne more privoščiti. Prav tako ne verjamem, da lahko kdorkoli prisili zasebnike, da svoja zazidljiva zemljišča spremenijo v javni park.

Zato smo novembra razveljavili Popovičev prostorski načrt Centralni park Koper, vendar je

objavo akta ustavila sedanja zahteva za referendum. Hkrati smo z lastniki zemljišč sklenili sporazum, po katerem bi zemljišče pozidali v bistveno manjši meri, kot jim je dopuščalo že aktivirano gradbeno dovoljenje (začeli so graditi temelje). Dogovorili smo se, da bi namesto 75-odstotne pozidanosti zemljišč slednje smeli pozidati zgolj 55-odstotno, da bi bilo 40 odstotkov zelenih površin, da bi morala biti nad garažno hišo 1,2 metra debela plast prsti in bi površino nad garažno hišo ozelenili. Bloki pa bi smeli biti le 19 metrov visoki, to je pet metrov (skoraj dve etaži) manj, kot jih je dovoljevalo prejšnje gradbeno dovoljenje,« je povedal Bržan.

Aleš Bržan pričakuje odločitev ustavnega sodišča v približno 15 do 30 dneh. »Želimo si, da bi sodišče presodilo, ali je prostorski načrt Centralni park zakonit in ali je referendum smiseln. Potem bomo v občini pač to spoštovali in referendum izpeljali. V primeru, da je akt zakonit, bo izvedba referenduma smiselna. Če bo tudi večina udeleženih volivcev na referendumu (a najmanj ena petina, torej približno 8400) prepričanih, da je treba na zasebnih zemljiščih urediti park (z vsemi možnimi posledicami, ki sledijo), bo občina to sprejela. Ne verjamem pa, da bodo lastniki zadovoljni s tako razlago in da ne bodo sprožili odškodninskih tožb,« je ocenil župan Bržan.

Aco Kabanica, ki je od Milana Mandarića lani kupil polovico zemljišča (za približno 250 do 300 evrov na kvadratni meter) je seveda napovedal odškodninske zahtevke, vendar o njih ne želi govoriti pred odločitvijo ustavnega sodišča.

Popovič: »Bržan zavaja, ovira demokracijo in dela za kapital«

Boris Popovič je vodstvu koprške občine očital, da zavaja javnost in da ne dela v prid občanov. Potrdil je, da je občinska uprava v času njegovega mandata omogočila Milanu Mandariću pozidavo zemljišča med koprskim sodiščem in koprsko Supernovo. Toda Mandarić je dobil gradbeno dovoljenje v letu 2009, ko je nastopila velika svetovna finančna in nepremičninska kriza, ko ni bilo mogoče prodati nobenega stanovanja in ne dobiti bančnih kreditov. Mandarić je tedaj prosil občino za odlog plačila komunalnega prispevka in za pripravo drugačnih projektov.

»Zato smo v občinskem proračunu namenili 850.000 evrov za iskanje boljših idejnih, arhitekturnih projektov. Že tedaj smo prišli do zamisli, da bi na tem območju raje uredili park in visoko vertikalno (Boris Popovič je predvidel vsaj 200 do 300 metrov visoko stolpnico, op.p.). Prav v tej visoki stolpnici, ki bi jo gradili po sistemu javno-zasebnega partnerstva, pa bi lastnikom zemljišč ponudili poslovne prostore ali pa druga zemljišča v zameno za lastništvo parcel, ki bi postale park. Resnica je torej, da smo drugačen projekt začeli snovati skupaj z Mandarićem, poslovno in osebno sva se razšla šele spomladi 2016,« je povedal Popovič.

In zakaj so potem šele septembra 2018 sprejeli nov prostorski načrt, ki je povsem onemogočil gradnjo objektov po gradbenem dovoljenju, ko je nepremičninski trg povsem oživel? »Ker smo potrebovali toliko let, da smo pripravili vse papirje in soglasja za tak prostorski načrt,« je odgovoril Boris Popovič, ki odločno nasprotuje koprskemu županu in mestnim svetnikom, ker so sprejeli še en sklep o ustavni presoji smiselnosti referenduma. »Preprečevanje referenduma je povsem nedemokratično. Župan zastopa interese kapitala in ne javnih interesov in poneumlja ljudi, kar ga vodi v brezupen položaj. Mi si referenduma ne želimo. Župan lahko pusti odlok o parku, če njemu predstavlja problem, saj ga bo nov župan že znal uresničiti,« je povedal Popovič.

Starman: »Popovič se prepira sam s seboj.«

Podžupan in odvetnik Janez Starman pa Popoviču odgovarja: »Zakon predvideva (kot eno od faz razpisa referenduma), da lahko občinski svet preveri, ali je referendumsko vprašanje ustavno dopustno ali ne. Danes smo začeli postopek razpisa referenduma. Nič nismo odložili. Ustavno sodišče bo imelo 15 dni časa za odločitev absolutno prednostno o tej pobudi. To smo morali narediti, sicer te zahteve ne bi več mogli dati.

Občinska uprava želi odpraviti tveganje, ki ga je povzročil odlok iz leta 2018. Ta je pripeljal v zelo nezavidljiv položaj lastnike, občino, občane, grozijo potencialni odškodninski zahtevki zasebnih lastnikov, ki imajo pravnomočno in veljavno gradbeno dovoljenje. To tveganje želi občinska uprava odpraviti, ker ne čakamo samo na odločitev ustavnega sodišča, pač pa smo sklenili tudi sporazum z investitorji in prilagodili gradnjo sedanjim potrebam občanov. Gospod Popovič se krega sam s seboj. Prepira se s svojim odlokom iz leta 2007 in s svojim odlokom iz 2018. Sedanje občinsko vodstvo rešuje zagato, ki jo je povzročil Popovič. Namesto, da bi nam zaploskal, povzroča zmedo,« je povedal Janez Starman.

Časopis in spletni portal **OBALApplus** sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Lepa cesta 24, 6320 Portorož. ISSN 2670-4609. Datum izida 24. februar 2021. Število izvodov 25.000. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankaran, Koper, Izola in Piran. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si, 040 771 000. Urednik Tomaž Perovič, tomas.perovic@obalaplus.si, 040 622 473. Spletni portal in družbena omrežja Petra Meznarč, petra.meznarc@obalaplus.si, 040 161 778. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskovač, Dorjan Marušič, Aljoša Mislej, Klara Beltram, Manca Hribovšek, Romina Salvi, Sabrina Simonovich, Rok Dekort, Sašo Mejak, Maja Orel Jakič. Trženje, oglaševanje in naročene objave marketing@obalaplus.si, 040 600 700. Oblikovanje in prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Oblikovanje spletnega portala Elvis Dobrilovič. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališč uredništva. Za točnost podatkov v podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Za nepodpisane vsebine je avtor uredništvo. Komercialna sporočila so ločena od vsebin. Naročene objave so označene z oznako . Strani z nadnaslovom **OBALApplus AKTUALNO** so sofinancirane s strani Ministrstva za kulturo RS. REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KULTURO

ZAČELO IN KONČALO SE BO Z DELAMARISOM

Izola se je kmalu po tranziciji, ob propadu vseh večjih industrijskih obratov, ki so bili od nekdanj ponos mesta, začela spogledovati s turizmom, pa čeprav je veljala za nekakšnega grdega, nepozidanega, neizkoriščenega račka slovenske Istre.

A tudi turizem se je ob prehodu v novo tisočletje začel spreminjati in nepozidanost, infrastrukturna nerazvitost in neizkoriščeni investicijski potencial so postali prednost. Kljub temu se je turistična strategija mesta čedalje bolj spogledovala z velikimi investicijskimi projekti. Kar, glede na vsa degradirana območja, dediščina prej omenjene velike industrije, niti ne čudi. Strateški dokumenti o razvoju turizma, ki bi mesto peljali proti nekim jasnim smernicam, pa so po pravilu končali v zaprašenih predalnih.

Če pogledamo na primer osnutek strategije razvoja turizma Občine Izola v letih 2009 - 2015, vidimo, da so pričakovali sprejetje Občinskega prostorskega načrta (OPN), ter optimizacijo in ureditev tako komunalne infrastrukture, kot tudi mobilnosti, ob gradnji parkirišč in parkirne hiše. Posebej pa so poudarjene naložbe v nastanitvene zmogljivosti pretežno dvo- in tri- zvezdičnih hotelov in apartmajev. Investicije so še dodatno razčlenjene: Hotel 3-4 zvezdice z 200 ležišči v trikotniku pri hotelu Delfin, med San Simonom in Marino, t.i. IPA8, hotelsko apartmajeska gradnja v Livadah z vodnim parkom, prav tako z 200 predvidenimi ležišči. 200 ležišč v hotelu s petimi zvezdicami na območju Arga, območje Delamarisa in ladjedelnice pa se nameni izgradnji hotelskih kapacitet v kategoriji štiri do pet zvezdic, s kapaciteto 400 ležišč ter primernim številom apartmajev. Predviden je bil tudi hotel z 200 ležišči na območju pod Belvederjem.

Od vseh naštetih projektov ni bil izpeljan niti eden, začeni s sprejetjem OPN-ja, ki je šele zdaj v fazi sprejemanja. Večina zgoraj omenjenih območij pa je še vedno izjemno pomembnih za razvoj Izole kot turistične destinacije.

Ključno območje za razvoj "turistične Izole" pa je severno-vzhodni del polotoka, območje, ki sega od nekdanje tovarne Delamaris, mimo nekdanje Ladjedelnice, avtokampa Jadranka, vse do Rude, kjer ima danes poslovalnico podjetje Merkur. Celotno območje je v OPN-ju opredeljeno za namen turizma in rekreacijo, kar predvideva močno prepletenost javnega in zasebnega interesa, ki ni vedno samoumevna. Kot je povedal vodja Urada za prostor in nepremičnine Občine Izola, **Marko Starman**, pričakujejo tudi enotno ureditev celotnega območja, ki bi se nato nadaljevala po obalni cesti proti Kopru. A še pred tem potrebujejo investitorja, ki bi uvidel priložnost v območju, kjer investiranje, zaradi

različnih zahtev in preprek, ne bo preprosto in to v panogi, ki je zaradi epidemije na kolenih.

V katero smer hiti razvoj turizma Občine Izola?

V najnovejši različici petletne strategije razvoja turizma, ki jo je občinski svet Občine Izola sprejel pred nekaj tedni, je poudarek na trajnostnem turizmu, kar je v skladu s smernicami krovne državne turistične organizacije in njene strategije. Slovenijo namreč poskušajo prikazati kot zeleno, aktivno in zdravo destinacijo za pet-zvezdična doživljanja. "Je globalna zelena butična destinacija za zahtevnega obiskovalca, ki išče raznolika in aktivna doživljanja, notranji mir in osebne koristi." Občina Izola se je v tej definiciji očitno našla in župan **Danilo Markočič** je že nekajkrat javno povedal, da se Izola umika iz masovnega turizma v nekakšno butičnost. A v butičnosti pač ni prostora za degradirana območja, ki so še vedno trn v peti potencialnega razvoja mesta.

Nekatera od teh imajo sicer že skoraj začrtano prihodnost. Na območju nekdanje tovarne Argo, ki strateško povezuje staro mestno jedro s Simonovim zalivom, in kjer so občani že pred leti preprečili gradnjo velikega hotelskega kompleksa, je predvidena umestitev interaktivnega muzeja ribištva. S tem bi se ohranili objekti nekdanje tovarne, ki so zaščiteni kot kulturna dediščina.

Na sosednjem območju nekdanje Male opreme je v prihodnje predvidena gradnja novega kulturnega doma. Občina Izola je v ta namen v lanskem letu tudi odkupila zemljišče.

Zato pa je toliko več ugibanj o prihodnosti ostalih degradiranih območij. Srbski poslovnež **Miodrag Kostić**, sicer lastnik, med drugim, tudi portoroškega aerodroma in hotela Kempinski, ima v lasti, preko Heta banke in Gorenjske banke, tako območje Delamarisa, kot tudi trikotnik IPA8 pri hotelu Delfin in območje Rude. Vsa tri območja, po OPN-ju, predvidevajo turistično infrastrukturo, a kot smo uspeli ugotoviti, lastnik zaenkrat še nima posebnih načrtov za ta območja, oziroma jih še ni pripravljen predstaviti javnosti.

Težišče je Ladjedelnica

Predvsem razvoj območja nekdanje tovarne Delamaris pa je tesno povezan z območjem Ladjedelnice. To je zaenkrat še v lasti DUTB-ja, 25. februarja pa je predvidena elektronska javna dražba z izključno ceno 6.100.000 evrov. Zaenkrat sicer še ni znano, kdo se zanima za nakup, govori pa se, da je zanimanja kar veliko, med temi pa naj bi bila tudi **družba Galeb**, ki je bila pred časom že lastnik zemljišča in ga je leta 2007 prodala za 21 milijonov evrov. S takratnimi kupci so se dogovorili, da lahko Jahtni center Izola, ki je v njihovi lasti, še naprej opravlja svojo dejavnost popravil in montaže manjših plovil, vse dokler ne bodo poskrbeli za nove vsebine. Teh, po še eni prodaji, tokrat Kraškemu Zidarju in Konstruktorju, in kasnejšem propadu obeh, še ni bilo in Jahtni center še vedno opravlja svojo dejavnost. Pred leti je stečajni upravitelj gradbenih podjetij že poskusil s prodajo na dražbi, nazadnje za devet milijonov evrov, a pravega zanimanja ni bilo. Zdaj je menda vse drugače.

A, kot je povedal **Marko Starman**, ima

Občina Izola, tudi zaradi že skoraj sprejetega OPN-ja, možnost, da zelo vpliva na to, kaj se bo tam gradilo. "Predvidene so zelene površine, ki bi območje ločile od mesta, ter javna promenada. Eden bistvenih elementov pa je, da gre za območje srednje poplavne nevarnosti in ga bo treba kot takšnega, z ustreznimi ukrepi v okviru podrobnega prostorskega načrta, zavarovati pred dvigovanjem morske gladine. Kljub temu pa ga bo treba umestiti celovito, v povezavi s celotno turistično rekreativno dejavnostjo, ki sega od Delamarisa do Žusterne, saj bi se celotno območje nadaljevalo s promenado po bivši obalni cesti." Marko Starman je poudaril, da je načrtovanje območja velik izziv, ki je na konkretni lokaciji še toliko bolj pomemben. "Upoštevati moramo 25-metrski pas ob morju, ki ga država lahko še dodatno razširi, in na katerem ni dovoljena gradnja, namenjen pa mora biti javnosti. Pozabiti pa ne smemo niti, da ima Občina tudi predkupno pravico za zemljišče," je še dodal Starman. Poleg tega ima del zemljišča Ladjedelnice status kulturnega spomenika, podrobni prostorski načrt (OPPN) pa omejuje etažno višino gradnje na toliko, da ne "zmanjša pojavnosti otoka", postavitve dominantnih objektov pa je prepovedana. Drugače povedano, izolska silhueta bo morala ostati lepo vidna ob

prihodu iz kopske strani. Podrobni prostorski načrt zapoveduje tudi, kakšen mora biti odstotek zelenih površin in povezanost s sosednjimi območji, zato je manevrski prostor za potencialnega investitorja razmeroma omejen.

Bo šlo brez otoka, ali vsaj valobrana?

Območje v OPN-ju, poleg turizma, predvideva tudi možnost umestitve pristanišča za potniški promet, a določene ureditve v morju, kot so plavajoči pomoli in valobrani, so predmet pomorskega prostorskega plana, ki ga pripravlja država in je ravno zdaj v javni razgrnitvi. "Vse to vpliva na to, kako bomo pristopili k podrobnemu urejanju tega območja. A z vidika Občine je jasno, da bo tukaj stal turistični kompleks s poudarjenim javno dostopnim pasom, urejeno promenado in zelenimi površinami, ki se nadaljujejo preko avtokampa Jadranka do obalne ceste."

Pozabiti ne smemo niti na dejstvo, da je bilo to območje izolskega polotoka z razlogom skoraj nenaseljeno vse do povojnega časa. Severni del izolske obale nima nikakršne zaščite pred severnimi vetrovi, burjo in tramontano, zato si je umestitev pristanišča, marine ali hotelskega kompleksa s pogledom in vstopom na morje na tem delu polotoka, brez kakršnekoli zaščite, težko predstavljati. In čeprav se je javnost že večkrat uprla zamisli o postavitvi umetnega otoka, ki so ga v različnih obdobjih želeli graditi z odpadnim materialom raznoraznih projektov, od predora Markovec, slemenske ceste iz Jagodja do Šareda in celo prihodnje gradnje drugega tira, je ta še vedno zarisan v prostorskem načrtu. Proti gradnji otoka so se izrekli tudi naravovarstveniki, se pa vedno pogostejše omenja možnost postavitve nekakšnega plavajočega valobrana, ki bi lahko poskrbel za pregovornega volka in kozo. Verjeti je, da ko bo ta zamisel začela dobivati realna krila, bo to tudi čas, ko se bo dokončni razvoj severo-zahodnega dela Izole zares začel. In s tem podoba mesta v bližnji in daljni prihodnosti.

Aljoša Mislej

Boris Šuligoj

POPOVIČ IN NJEGOV STOLP

Ne vem, kaj so Koprčani zagrešili v svoji zgodovini, da se morajo že več kot 15 let ukvarjati z dilemo gradnje 300-metrške stolpnice. Da se morajo ukvarjati s tem, koliko pravično razpoloženega župana naj imajo. V ozadju referendumske zahteve bivšega kopskega župana o bodoči prostorski urejenosti bodočega centra novega Kopra niti ni razprava o tem, koliko demokratičnosti premore ena ali druga politična stran v Kopru, ampak premišljena strategija izkušenega političnega volka Borisa Popoviča. Nekakšna predvolilna predigra, ki naj bi mu odprla vrata do županske pisarne na volitvah prihodnje leto. Tudi na naslednjih volitvah bo Boris Popovič volivce prepričeval z obljubami, da bo precej provincialno in duhovno zaspano mesto na svoj način spremenil v vrhunsko razvito, moderno poslovno središče, morda vsaj malce podobno Dubaju. Popovič je na zadnji seji občinskega sveta župana Aleša Bržana obtožil, da je nedemokratičen, ker naj bi zaviral izvedbo referenduma. S pobudo za referendum se torej nenadoma predstavlja kot prerok nove kopske demokracije, Bržan pa da je tiran. Tako enostavno je neutrudnemu dirkaču zamenjati vloge. Pa vendar ima dolgoletni bivši župan, ki si nadvse želi ponovne županske funkcije, v nečem prav. Namreč v tem, da je okolje daleč premalo ambiciozno, da bi moralo temeljiteje razpravljati o svojih vizijah in da mora politika prinašati rešitve, ki naj naredijo premik. Finančna in nepremičninska kriza je leta 2009 že prinesla streznitev, da šablonsko napihovanje finančno-nepremičninskega balona prej ali slej poči. Koper ima res eno samo razvojno oporno točko - pristanišče in logistiko. Razvojni načrt, ki ga Kopru ponujajo nepremičninski investitorji kot so Milan Mandarić, Aco Kabanica ali NLB, je preveč enostaven, da bi ga smeli sprejeti kot edino sprejemljivega. V tem ima Popovič prav. In samo v funkciji provokacije bi lahko kot konstruktivno sprejeli pobudo o velikem parku s še višjo stolpnico. Da nas ta skrajnost provocira in sprašuje, ali znajo v Kopru v svoj prostor investirati morda še v kaj tretjega razen v stanovanja, poslovne prostore in pravilne nebotičnike. Boris Popovič je povedal, da so v njegovem času namenili 850.000 evrov predvsem arhitektom, ki naj bi mestu prinesli odgovor. Očitno so slabo porabili denar, če jim tak znesek ni prinesel boljše rešitve od tiste, za katero je Popovič navajal že leta prej. A strateških odločitev ne sprejmeš na referendumu. Še posebej ne, če na volišča voziš avtobuse tujih delavcev, ki glasujejo tisto, kar jim gazde zapovejo. Niti če krojiš prostorske načrte po prijateljskem ključu. In to naj bi nas učilo demokracije?

SLAVNIK KOPER: NOVA SEMEDELKA VRATA

Na območju nekdanjih Slavnikovih garaž naj bi zrasli trije večstanovanjski objekti, stolpič v katerem bo hotel s petimi zvezdicami ali varovana stanovanja, štiri dodatne etaže s servisnimi storitvami, dve podzemni etaži z več kot 400 parkirnimi mesti, več poslovnih in gostinskih objektov ter trgovin.

V okviru projekta bodo uredili tudi več strešnih vrtov, javne površine in trg, plato ter otroško igrišče ob bližnji cerkvi sv. Marije od zdravja, obnovili in smiselno uredili bi tudi okolico vrtca, ki bo dobil tudi novo in večje otroško igrišče. Za vse bližnje stanovalce je pomembno tudi, da stanovanjski stolpiči in hotel ne bodo višji od šestih nadstropij oziroma 28 metrov in ne bodo višji od obstoječih objektov. Njihova želja je tudi, s posebnim mostom za pešce in kolesarje, povezati sosese in Semelelo s plažo. Sedaj popolnoma degradirano področje bi tako postalo še eno središče Kopra. Vsa parkirna mesta bodo pod zemljo, več kot 100 parkirnih mest bo ostalo na razpolago gostom, turistom in domačinom.

Glavni idejni motor projekta Gregorčič je svojo poslovno pot začel kot zaposlen v Tomosu in Citroenu, živel je v Semeleli, sedaj pa ima izjemno uspešno izvozno naravnano podjetje DAR v nekdanjih prostorih Cimosi. Z izgradnjo Semelelskih vrat želi zaokrožiti svojo poslovno pot s projektom, za katerega je prepričan, da bo prinesel prebivalcem Semelele in Kopra novo kvaliteto življenja. Na projekt so se doslej pozitivno odzvali okoliški prebivalci. Po besedah predsednika Krajevne skupnosti Semelela Marka

Štrkalja bodo sedaj krajani imeli priložnost izraziti svoje menje o ureditvi tega prostora. Novo središče, prostore za druženje, storitvene dejavnosti, ki jih sedaj nimajo in končno ponovno povezavo z morjem. Sedanji podhod je namreč ob plimi in močnem deževju pogosto poplavljen in za večino prebivalcev tudi neurejen in neprijeten. Gospod Gregorčič je ponosen na projekt, ki je zrasel v sodelovanju s Semelelčani. Že leta 2000, ko so Slavnikove garaže pogorele, bi se lahko odločil za obnovo in izgradnjo garažne hiše, a je raje počakal, da dozori ideja o novem centru Semelele in Kopra.

V Studiu Kalamar, na čelu z arhitektom Andrejem Kalamarom, so tudi ponosni na projekt, ki bo sedaj z avtocesto razdeljen Koper, ponovno povezal v smiselno celoto in omogočil normalno sobivanje z morjem. Celotna sosese in most bosta tako zaokrožila semelelsko promenado. V projekt je sedaj tudi smiselno umeščena cerkev sv. Marije od zdravja (zgrajena že leta 1640) s svojim majhnim trgom.

Glavni vodja in soinvestitor projekta (poleg njega bo investitor še slovensko družinsko gradbeno podjetje) je s sedanjo rešitvijo izjemno zadovoljen in prepričan, da jo bodo prebivalci Semelele ter Koprčani vzeli za svojo. Z novimi

plažami v Žusterni in ob poti med Koprom in Izolo bo to postal nov center Kopra. V ta projekt verjame že več kot 20 let in prepričan je, da dela nekaj dobrega za ljudi. S soinvestitorjem sta pripravljena na začetek gradnje projekta takoj, ko bodo dobili dovoljenja. Res je, da so postopki pri nas dolgotrajni. Prvi javni debati sledi še postopek OPPN, temu sledi nova javna razgrnitev in pridobivanje gradbenih dovoljenj. Samo gradnjo bodo lahko zaključili v dobrih dveh letih.

Glavni investitorji, idejni vodje in vodstvo Krajevne skupnosti si tako želijo čim večjega obiska na javni razpravi, ki bo 10. marca (če bodo seveda zdravstveni pogoji to omogočali). Do takrat pa seveda vse pozivajo, da si projekt temeljito ogledajo na spletnih straneh Občine Koper, kjer ga lahko do 27. marca tudi komentirajo.

KSENIJA BENEDETTI

Včasih smo jo videli samo kot šefinjo državnega Protokola, ki je spremljala državnike tja, kjer jim je bilo mesto. Zdaj, ko ni več v tej službi, prebiramo številne intervjuje z njo ali pa skupaj z Borisom, beremo jo kot razumno kolumnistko. Večkrat reagira na bevskanja na Twitterju.

Nekaj dni nazaj si se odzvala na bevsk (uporabljala bom besedo za tvit, ki jo je predlagal Mladen Dolar, ker se mi zdi praviša za to, kar veliko ljudi sporoča s twiti) sekretarja v kabinetu predsednika vlade Žana Mahničja, ki je zelo grdo in grobo žalil novinarko nacionalne televizije (zaradi spodobnosti ga ne bom ponavljala). Zapisala si: "Oprostite, tole je res čez vse robove. In nekateri komentariji spodaj tudi. Ste predstavnik države in s takimi zapisi sramotite Slovenijo in sebe. In, prosim, ne kažite zdaj s prsti na druge. Začnite pri sebi, če morete. Hvala." To ni prvo bevskanje te vrste in tudi ne prvi bevsk te vrste istega avtorja. Zakaj si se odzvala ravno na ta tvit in zdaj?

Nisem se odzvala prvič. Že nekajkrat sem se, a ni nikoli sledil tak cunami obkladanj kot tokrat. Pred kakšnim letom sem se odzvala na neprimerno obnašanje Levice v državnem zboru, a odgovor na moj čivk takrat ni bil: "aha, to je pa tista, ki navija za desnico in to je edini razlog, da nas je okrcala". Moje mnenje so sprejeli, nihče me ni psoval in name lepil žaljivih nalepk. Mislim, da so se takrat tudi v Levici zavedali, da so šli čez rob. No, spremenilo se seveda ni nič. Pred kratkim sem se odzvala tudi na čivk ministra Tonina, kjer je spojil nejasnosti razpisa za finančna sredstva društvom na Kraljevem ministrstvu s primernim odnosom do kristjanov. To je bila politična manipulacija, na katero sem se morala odzvati. Če so nepravilnosti bile, naj se to razjasni, ne pa govoriti, da naj se ljudje sprijaznijo, da so kristjani del družbe, lepo prosim. Seveda so del družbe, kdo pa to zanika? »Česen v jabolčnem štrudlju,« sem takrat zapisala. V bistvu sem branila kristjane, a tega marsikdo ni razumel ali želel razumeti. Tudi tukaj ni bilo kakšne pretirane reakcije, vse je ostalo pri bolj ali manj primernih čivk odzivih. Tole zdaj pa ... Bila sem komunajzarka, smrdljiva luvuharca, dvorna služkinja, ... Ravno kar sva z možem prišla v Koper in čakalo me je »ljubezensko« pismo anonimne (kakopak) gospe iz Kobarida, da naj me bo sram (deset klicajev) in da sodim v Oddajo na NovoTV Kdo nam laže (haha), kjer bi me morali razkriti. Moj čivk so objavili v Dnevniku in v Slovenskih novicah, zlezel je tudi na Facebook. Namesto, da bi bila moja korektno in prav nič žaljivo podana pripomba sprejeta kot razmislek o svojem početju in pisanju, so privrženci politike, ki je trenutno na oblasti, z vsemi topovi napadli mene. Moja reakcija na Mahničjev čivk je bila spontana, zgodila se je okrog enajstih zvečer,

pred spanjem. Medtem, ko sem čakala, da si Boris umije zobe, sem pogledala na Twitter in srečala njegovo objavo. Nikakor ne visim kot dežurna na družabnih omrežjih in čakam, kaj bo kdo napisal. Je moje življenje v živo prelepo in preveč zanimivo, da bi kaj takega počela. Kadar pa ob obisku družbenih omrežij srečam kaj, kar me zelo negativno vznemiri, odreagiram. In to na čivke vseh barv.

Če natančneje beremo bevskanja, potem opazimo, da so najhujša tista, ki se tičejo žensk. Spomnimo se, kaj so spomladi in pred kratkim pisali o Ani Roš. Brane Dobnikar, nekdanji šef nacionalnega inštituta za otroške srčne bolezni je zapisal, da je lenuharska prasica in mrha. Dr. Blaž Mrevlje, specialist interne medicine je po nastopu Spomenke Hribar na nacionalki, bevsknil: "Zadnje čase po teh intervjujih potem kmalu umrejo." O Tanji Fajon so z naslova Udba Porušimo Metelkovo zapisali, da jo je treba likvidirati.

Pred ženskami se ti avtorji počutijo močnejši. Mislijo, da ženske z lahkoto ponižujejo, ker so itak kot češ nemočne. Ženske tudi (veliko bolj kot moške) res ogabno žalijo in ponižujejo tudi na zelo osebni ravni. Ne bom štela, kdo je hujši. Tudi nekateri tisti, ki so branili mene, so bili nesramni in agresivni do mojih kritikov, kar mi ni bilo prav nič všeč. Spraviti se na ženske se moškimi zdi bolj enostavno in lažje. Ko pa dobijo od žensk besedno klofuto nazaj, so pa presenečeni. Nekoč mi je ušel nek drug spontan

čivk na nemogoče besede in do žensk žaljiva in poniževalna razmišljanja Romana Vodeba, pa sem mu spontano napisala, da resno potrebuje pomoč, ker je šel predaleč. Ne spomnim se več natančno, kaj vse mi je odgovoril, a mi je tudi grozil, češ, da ne vem, na koga sem se spravila. Napisal mi je, da jaz sicer ne spadam v kategorijo moškinj, kot je on imenoval ženske na položajih, ker da se itak ukvarjam samo z dekoracijo. Kmalu sem zaključila, nekaterim pač ni pomoči, in se z njimi več ne ukvarjam. Mi pa ni žal, da sem odreagirala, ne takrat in ne zdaj. To, da je dotični človek zopet postal direktor bolnišnice, se mi zdi kot iz filma, iz kake grozljivke. Kako je človek s takimi mnenji sploh lahko zdravnik?

Zelo dolgo si že javna oseba, spremljaš kaj se dogaja v javnem prostoru, spremljaš javno komunikacijo. Ali bi lahko rekla, kdaj se je tak način komunikacije, kot ga imamo danes, vse je dovoljeno, nič ni prepovedano, začel? Kje temelji?

Začelo se je s komentarji na internetu pod članki in razbuhtelo s Twitterjem. Na Facebooku se zdi, da je agresije manj, ali pa se bolj izgubi med objavami mačk, rožic in sončnih zahodov. Od rojstva družbenih omrežij se je tak nedopusten način komunikacije potenciral do nerazumnih razsežnosti. V parlamentu - ja, saj so se obmetavali z marsičem, ampak tako grozno kot je danes na omrežjih ni bilo, oziroma se je to zgodilo mnogo redkeje. Skrit za ekranom se človek počuti varno, misli, da mu je vse dovoljeno, nihče mu nič ne more, napiše

kar želi, stresa svoje frustracije vseprek, zdravi svoje komplekse, nič se mu ne bo zgodilo. Mislim, da imajo ljudje, ki komunicirajo na tak zavržen način, velike težave sami s sabo. Da ne govorim o tistih, ki se pojavljajo kot anonimneži ali pod tujim imenom ali ustvarjajo astroturfing. To se mi zdi res grozljivo in za družbo tudi zelo nevarno.

Se pa spomniš sklica tistega parlamenta, na katerem je poslanec zahteval pregled mednožja poslank?

Ja, se, seveda. Kot rečeno – neprimerna in žaljiva komunikacija je že dolgo nazaj zlezla tudi v parlament, a se to ni dogajalo vsak dan, kot se danes na omrežjih.

Tradicionalni mediji radio, televizija in časopisi so legitimizirali družabne medije kot kredibilen vir informacij, kot citate, kot pomemben del javnega prostora. Takrat se je zgodila eksplozija družbenih omrežij. Objavljal si kar si hotel, tradicionalni mediji pa so to prevzemali brez distance in razmisleka. Ali zdaj sploh lahko ločimo javni prostor od družbenih omrežij?

Mislim, da ne več. Oboje se je zlilo v eno. Na Twitterju objavljajo politiki pomembna sporočila. Pravkar sem tam prebrala kdo je predlagan za novega ministra za zdravje (intervju je potekal 12. februarja zvečer, op.a.). Tekmujejo, kdo bo prvi objavil kaj pomembnega, služb za odnose z javnostmi sploh ne potrebujejo več, oziroma so usmerjene v polja omrežij ali jih najemajo za že omenjeni astroturfing. Mene toliko ne moti, da je postal Twitter eden izmed komunikacijskih kanalov uradnih oseb, saj veš, v življenju so edina stalnica spremembe. Me pa na omrežjih moti izkrivljenost realnosti, ravno zaradi umetno ustvarjenih lažnih profilov, ki služijo propagandi in ščuvanju ljudi. Veliko je lažnih novic, golih laži, manipulacij in izkrivljanja. Vsakdo bi moral zelo paziti, kaj objavlja in sporoča in na kakšen način. Če si javna oseba in predstavnik države pa še n-krat bolj. Ko sem bila šefinja Protokola, se nisem oglašala. Ničesar nisem komentirala, ker to ne bi bilo primerno funkciji, ki sem jo opravljala. Na Facebooku sem tu pa tam objavila kakšno službeno fotografijo, vedno s pozitivno konotacijo. Odkar sem zamenjala poklic pa se tu pa tam, kadar me kaj vznemiri, oglasim. In ne – ne vedno pohvalno.

Kot šefinja Protokola si zagotovo poskušala uvesti tudi pravila komunikacije. Kdo te je poslušal? Kako uspešna si bila v teh poskusih?

Kakor kdo in kakor kdaj. Z leti vedno bolj.

Kilometrino na neki funkciji pomeni tudi, da ti težko kdo argumentirano ugovarja. Ko protokolarne situacije niso bile jasne, sem vedno poskušala najti nek kompromis, vedno v dobro države in njenega ugleda. Spomnim se nekega dogodka, vanj sta bila vpletena dva visoka predstavnika (o tem in še marsičem bom pisala v moji novi knjigi), ko sem predlagala kompromisno rešitev, ki bi bila primerna za oba, predvsem pa primerna za državo. In kaj se je zgodilo? Z obeh strani sem dobila odgovor in hudo kritiko, da sem tak predlog podala zato, ker delam in navijam za nasprotno stran. Mojega predloga nikakor nista hotela sprejeti, vsak je vlekel na svojo stran, vmešala se je še ambasada, bilo je grozno in pred tujci me je bilo sram.

In kako si odreagirala?

Nek politik mi je nekoč dobro svetoval. Rekel mi je: ko se dva prepirata in si ti vmes, med njima, se moraš skloniti, da puščice ne letijo vate, ampak v njiju. Skratka, da nisi ti prevodnik njunih sporov. Takrat sem uporabila ta nasvet (ker drugače ni šlo) in jima rekla, da če ne bosta sprejela mojega kompromisa, naj se pač dogovorijo med sabo, dogodek smo morali izpeljati, gostje so bili pred vrati. In so se dogovorili. A zelo pozno. Žal mi je, da so mi šele dan pred dogodkom sporočili (z obeh strani), da sprejemajo moj kompromisni predlog. A medtem je preteklo tri tedne kreganja in sramotenja pred tujci.

S predsednikom Pahorjem, on je tudi pri protokolu malo poseben, sva imela večkrat različna mnenja. A njegova vrata so bila vedno odprta, vedno me je poslušal, potem pa včasih vztrajal pri svojem, včasih pa upošteval moje mnenje. To se mi je zdelo korektno. Odprto sem se lahko pogovarjala tudi s premierjem Cerarjem, premierko Bratušek in njunimi sodelavkami ter sodelavci. Tudi s predsednikom dr. Turkom sem dobro sodelovala.

Kaj pa zdajšnji predsednik vlade?

Nam, v Protokolu, je bilo vseh to, da se je odločitev glede določenega protokolarnega dogodka, ki jih je sprejel, tudi držal. Pri bilateralnih obiskih doma in v tujini in mednarodnih srečanjih je spoštoval protokolarna pravila. V Protokolu z njim pri tem nismo imeli nobenih težav. No, pri državnih proslavah pa sva imela vsak svoje različno mnenje.

Zmagalo je seveda njegovo mnenje?

Ja.

Protokol ima svoja pravila, ki se jih je treba držati. Ko pride angleška kraljica, morajo vse ženske nositi klobuke. Tako spoštujemo neko tradicijo države in tudi odnosov. V družbi pa sprejemamo načine komunikacije z navadami, s ponavljanjem, s spodobnostjo, z zavrženostjo. Zdaj se zdi, da ni več nobenih pravil.

Mej, kaj je spodobno in primerno in kaj ne, skoraj več ni. Vsak si jih prireja po svoje. V politiki je meja postala zelo odvisna od tega kdo kaj naredi ali reče. Če zavržen stavek izreče nekdo iz nasprotne strani, ga popljujejo, če pa enak zavržen stavek izreče nekdo, ki je »naš«, pa urno vsi stopijo njemu v bran. A gre za popolnoma enake besede. To je ta slepota, ki se, tako se zdi, vedno bolj stopnjuje. Ljudje sploh ne razmišljajo več o posledicah svojih izjav, ki imajo lahko težka nadaljevanja kot iz zgodbe o zamahu metuljevih kril. Tako, kot je stanje v komunikaciji zadnje leto, ne pomnim, da bi bilo kdaj prej. Prelilo se je preko vseh meja spoštovanja, dostojnosti, normalnosti. Toliko žalitev, cinizma, blatenja, ščuvanja ljudi. Ljudje bruhajo ogabnosti in nič se ne zgodi, zato dobijo zalet in bruhajo vsak dan še malo bolj. Pomagajo pa jim njihovi navijači, ki potrdijo karkoli in za vse najdejo opravičilo, samo če je »naš«. Vse to me res moti, težko berem in poslušam vse to in sem pogosto zelo jezna. To mi je zadnjič dobronamerno očital tudi Boris. Pravi, da se preveč jezim in da to ni dobro zame.

Si znaš razložiti, kako smo prišli tako daleč?

Zakaj ljudje uživajo v takem svinjanju? Saj nas je kar nekaj takih, ki takega ravnanja ne odobravamo, ne opravičujemo, ga nočemo? Ti odreagiraš zelo vljudno, a odločno. Veliko ljudi tega ne počne, ker že vnaprej vedo, da se bo nanje zčila golida gnojnice.

Mama mi je danes rekla: "Ksenija, tudi če kaj napišeš, ne bo nič drugače, njih ne briga nič." Gospod Mahnič mi je v odgovoru na moj čivk napisal, da »dokler ne bodo postali problem laži in zavajanja s strani novinarjev na nacionalki, ampak le odzivi nanje, se odzivi pač ne bodo spremenili.« In že naslednji dan je gospod Mahnič napadel novinarja in mu podtikal neke sorodstvene vezi, ki menda ne obstajajo. Saj si ne delam utvar, ampak malce me pa le veseli, da so se na mojo reakcijo Mahničevega čivka s pozitivnimi besedami oglasili tudi nekateri z desnega političnega pola. Rekli in napisali so, da imam prav, da se tako ne sme komunicirati, sploh predstavniki države ne. Prejela sem celo nek sms iz tujine, od zapriseženega desničarja (tujca, a povezanega s Slovenijo), ki mi je čestital, da je končno nekdo Mahniču povedal, kar mu gre in da je njegova aroganca prešla vse meje, a da mu nihče ne upa nič reči. Če bi nas bilo več, ki bi odreagirali z glasom razuma, bi se morda le kaj spremenilo. Morda. Morda.

Smo že predaleč?

Poglejmo, kaj se je dogajalo v Ameriki. Pri nas smo tako razklani, da je prehod od nasilnih besed do nasilnih dejanj žal le korak stran.

Ko je bilo jasno, da je Trump izgubil volitve, so si ljudje oddahnili od njegovih norosti in nepredvidljivosti. Zdi se, da nekaj časa lahko prenešaš to vrsto verbalnega nasilja, neomejeno dolgo pa ne.

Odvisno od vsakega posameznika. Nekatere vse to še dodatno spodbudi. Poglejmo si film o napadu na Kapitol, ki so ga predvajali v Senatu. Če po ogledu tega filma ljudem ni jasno, kaj je predsednik Trump storil, potem res več ne razumem tega sveta. O Trumpovem obnašanju in komuniciranju sem napisala kolumno, povzela sem samo dejstva, brez žalitev. Kakšen pogrom sem doživela! Od Slovencev in Slovenk! Kako da sem jih s tem zapisom razočarala in kakšna levuharka da sem (spet, ene in iste nalepke). Ljudje so zanikali celo gola dejstva. Ne vem, ali niso več razsodni, razumni?!

In nikomur se nič ne zgodi. Zdravnik Lovre je zagrozil Zgagi, »Ti ne boš šel na ventilator, boš kmalu pozitiven, pa da vidimo, kako boš cvilil«. Zdravnik, ki želi smrt komu drugemu, ponovno postane direktor bolnišnice. Četudi je vodstveni kader s strokovno direktorico proti. Dr. Blaž Mrevlje nemoteno nastopa v Tarči kot kredibilen sogovornik potem, ko bevske o Spomenki Hribar. Smo(so) izgubili vso dostojnost? Primer, debate v parlamentu, kjer se pogovarjajo in

odločajo o naši prihodnosti. O prihodnosti naše družbe. Bevskaajo drug na drugega, predsednik vlade pošlje poslanca na psihiatrično zdravljenje (seveda je potem to zanikal). Predsednik parlamenta, ki bi moral braniti spodobnost javne besede (kar sta včasih počela Pavle Gantar in Jožef Školč), salamonsko odloči, da sta kriva oba, poslanec in predsednik. Zdaj je v razpravi odločitev o denarnih kaznih za tako razpravo?!

In kdo bo odločal o tem, kaj je primerno in kaj ne? Če se bo preslikalo sodbe z drugih komunikacijskih kanalov, potem bodo zopet »naši« čisto okej, »njihovi« pa ne. Za enake besede. V državnem zboru sedi na žalost veliko poslank in poslancev, ki imajo za povod za svoja dejanja, besede in glasovanja izključno svoje osebne interese in računice. Ne briga jih za druge in ne zanima jih več skupno dobro. Na svoje obljube volivcem so pozabili. Trgujejo le za svojo osebno korist. Pogosto jih ne zanima niti lastna stranka, oziroma le toliko, kolikor imajo lahko od nje koristi. Tam so zato, da poskrbijo zase in svoje prijatelje. Ne, nikakor ne trdim, da so vsi taki, ker niso. Ampak že en tak je en preveč. Kdo bo torej presojal kaj je v redu in kaj ne? Po drugi strani pa, suvereni, pošteni in v dobro vseh ljudi usmerjeni ljudje nočejo več v politiko, ker se je tam nabralo toliko gnoja, da ne vem, če ga bo kdaj mogoče počistiti.

Gre tudi zato, koliko javnega linčanja si sposoben prenesti. Saj, tudi ti bi lahko, po zadnji izkušnji rekla, tega se ne grem več. Kdor gre mimo, pljune name. Še preden se utegnem obrisati, pride že naslednji. Zakaj bi vse to prenašali? Umakneš se v zasebnost, v svoj mehurček in te zanima

samo še to, kaj se dogaja v tvoji neposredni bližini in to, na kar lahko vplivaš. Ampak, pravkar je bila objavljena raziskava o tem, koliko so Evropejci zadovoljni z demokratičnostjo v svoji državi in s smerjo, v katero gre država. 79 odstotkov vprašanih v Sloveniji je nezadovoljnih, smo na zadnjem mestu v Evropi. Torej bevška predvsem ostalih 21 odstotkov.

Ja, bolj glasni so od ostalih. So pa vprašani bolj zadovoljni z Evropsko unijo.

Ja, ta je dovolj daleč od njih. Tako kot na lestvicah priljubljenosti vodijo politiki, za katere sploh ne vemo, kaj delajo.

Haha. Evropski poslanci in poslanke in slovenski komisariji in komisarke. To je res hecno, ja. Daleč od oči, daleč od ... razuma?

Ko so Trumpu ukinili Twitter in Facebook račun, so se našli tudi tisti, poleg zadovoljnih, da se pač privatno podjetje ne more odločati s kom bo poslovalo. In, da ima to lahko daljnosežne posledice. Tudi branjevka na trgu se lahko odloči, da ti ne bo prodala solate, če poenostavim.

Na družbena omrežja ljudje nekako ne gledamo kot na zasebna podjetja, ampak kot na nekaj našega, od vseh. A niso. To so privatna podjetja, ja, pravzaprav res enako kot branjevka. Jaz sem med tistimi, ki se jim je zdelo prav, da so Trumpu ukinili račun (in preprečili nadaljnje ščuvanje ljudi) in tudi med tistimi, ki mislijo, da je bilo to prepozno. Zdaj pa se vprašajmo, kako bi reagirali, če bi ukinili račun recimo razumnikom. Bi se še strinjali? Verjetno ne. A to je v rokah lastnikov omrežij, to je dejstvo. Zdaj je problem drugje. Mnogi so se preselili na drugo platformo, Parler, in bodo tam prepričevali prepričane in tako še

redkeje srečali in prebrali drugačno mnenje. No, že zdaj internet s svojimi logaritmi ponuja vsebine, za katere po naših brskanjih presodi, da jih imamo radi in nas tako še bolj usmerja v lasten prav, ki je lahko tudi zelo napačen. Ljudem se sploh ne ljubi več pogledati, kaj misli kdo drug.

S kom se sploh še lahko pogovarjamo? S kom se lahko še razumemo?

Ljudje so tako naščuvani drug na drugega, da preprosto ne vidijo več, da ima druga stran morda v čem prav. In niso pripravljeni priznati, da kakšne stvari »naših« niso v redu. Velja za obe strani. Ljudje se bojijo reči kaj na glas. Poglej, kaj se zgodi tistim, ki kaj rečejo na glas. Uničijo jih. Ljudje si rečejo, zakaj bi škodoval sebi, družini. Tega strahu je veliko, ne samo v politiki, tudi v gospodarstvu, predvsem tam, kjer je lastnik država. Tudi zato se glas razuma ne sliši. Zaradi avtocenzure in strahu.

Res je Slovenija en kurnik, kjer vsi poznamo vse, vse vemo o vsem, kjer v največ petem poskusu dobimo vsako telefonsko številko. Je zato logično, da smo tako razklani? Se je vse to začelo z nastankom nove države, v kateri se je kmalu začela borba za oblast? Ravno letos, ob 30. obletnici beremo, kaj vse in kako se je dogajalo.

Nisem imela občutka, da smo se zelo hitro razdelili. Kakšnih pet let smo živeli z zanosom. Potem pa se je delitev stopnjevala. Skrbi me, da se pri nas dogaja nekaj podobnega kot v Ameriki.

O čem se pravzaprav sploh še strinjamo?

Strinjamo se, in na tem bi morali začeti graditi, levi in desni, recimo o tem, da moramo nabaviti novo nujno medicinsko opremo (za novo aparaturo na hematološki kliniki, ki bo rešila 30 življenj, so darovali tako »levuharij« kot »desnuharij«), da moramo poskrbeti za starejše in njihovo oskrbo, da mladi potrebujejo stanovanja z ugodnimi cenami ali najemninami, da potrebujejo dobre službe, primerne njihovi izobrazbi, da potrebujemo dobro in zdravo zdravstvo, da moramo skrbeti za okolje, sicer se bomo zadušili v lastnih smeteh. Namesto, da bi skupaj gradili vsaj na teh projektih, ki bi nas morali povezati, se znova in znova pogovarjamo o partizanih in domobrancih.

Ja, sposobni smo čustvovati in pomagati, ko gre za poplave, revščino, potres, požar. Ko pa pridemo v ideološke okvire, je tega konec.

K sreči se takrat, ko gre za solidarnost, ljudje ne sprašujejo, kam kdo spada.

DONOSNOST ODDAJANJA

V predhodnih številkah smo govorili predvsem o tem kaj Novasol dela in kakšne koncepte trženja objektov ponuja, nismo pa se dotaknili zelo pomembnega dela, kakšen je lahko pričakovani donos iz trženja objektov in specifičnosti pogodbe, ki vse to določa. V slovenskem prostoru imamo vrsto različnih namestitvenih objektov, ki se razlikujejo po ponudbi, velikosti in kraju, kjer se nahajajo. Če objekte delimo po svoji umestitvi v prostor, so seveda nekatere destinacije tudi nekoliko bolj privlačne. Vsekakor so Istra, Kras in ostala Primorska ene najprivlačnejših turističnih destinacij. Kar 70% vseh rezervacij se opravi prav na tem prostoru.

V nadaljevanju vam bomo okvirno prikazali pričakovane donose objektov, ki se nahajajo na teh področjih. Najbolj pogosto so zasedeni objekti v obmorskih krajih, vsaj za 30 % višje so posledično tudi najvišje cene. Samostojni objekt z bazenom v prvi vrsti do morja ali v njegovi neposredni bližini lahko dosega povprečno letno zasedenost 21 tednov. Največkrat so to objekti velikosti do 300 m², z bazenom in bogato ponudbo dodatnih vsebin (whirlpool, savna, igrala za otroke, športne aktivnosti). Njihov letni donos se giblje med 35.000 in 40.000 evrov. Podobni objekti v zaledju pa dosežejo donose med 28.000 in 31.000 evrov.

Objekti v zaledju Istre in Krasa, kjer gre

predvsem za prenovljene stare avtohtone hiše v vaških sredinah in so od morja oddaljeni do 15 km ter predstavljajo samostojno namestitev za 6-8 oseb in imajo svoj bazen, so v povprečju zasedene 16 tednov na leto in lahko generirajo donos do 18.000 evrov. Največkrat se zasedenost razlikuje glede na dodatne vsebine, ki jih objekt ponuja. Večstanovanjske apartmajске hiše z bazenom

Sovražnost in gnev, ki se nabira v ljudeh, mora nekam eskalirati. Podobno je tudi z agresijo. Kako daleč vse to lahko še gre?

Prišli smo do te mere, da pošljejo policiste v polni bojni opremi na Metelkovo. Nato so sicer pojasnili, da je bil razlog prijava, ker so ljudje delavce Snage zamenjali za rumene jopiče. Snaga je kmalu zanikala, da bi bili njihovi zaposleni tisti dan na Metelkovi. Kaj se je torej v resnici dogajalo? Ljudi je res strah. Ne vem, do kod bomo prišli. Velja pa to tudi za agresijo nekaterih protestnikov. Z nasiljem ne bomo prišli nikamor. **Živiš v Ljubljani in na Obali. Opažaš kakšno razliko v tem, kako ljudje dojemajo in reagirajo na dogajanje?**

Zdi se mi, da je na Obali tako, da dokler ljudem pustiš svobodo, jih ne utesnjuješ, jim pustiš živeti, bodo ostali razumni. Če pa bodo imeli občutek, da nanje kdo preveč pritiska, jih stiska, tlači, utesnjuje, se bodo uprli prvi. Ja, najprej tukaj, na Primorskem. Ne v Ljubljani. To je ta primorska uporniška zavedna kri. Nič čudnega, da imamo svojo himno Vstala Primorska. Ljubljana je resda naše glavno mesto, kulturni, politični in intelektualni center, a značaj Primorcev je bolj odprt in ognjevit. Zgodovina je pri tej temi zelo zgovorna.

Maestral doo - Partner office
Belokriška cesta 999 Portorož 6320
Phone +386 5 6746501
GSM. +386 41 681626
andrej.babnik@novasol.com
novasol@novasol.si

KAJ VSE JE POTOPOLJENO V SLOVENSKEM MORJU?

Slovenija ima malo morja, v katerem pa se veliko skriva. Od rimskih ostankov, pomolov, rimske vile, do ladijskih razbitin, min in letalskih bomb.

Ladja Maona

O ladijskih razbitinah smo se pogovarjali s potapljačem **Danijelom Germekom**, ki nas je popeljal v globine slovenskega morja. Po njegovem mnenju so najbolj zanimive razbitine okrog Pirana. »Potapljači ogromno obiskujejo ladjo Maono. Na to ladjo je veliko tudi turističnih potopov, saj gre za enostaven potop na globini 20 metrov, ki je primeren za začetnike,« pripoveduje Germek. Razbitina je na sredi poti med Piranom in Savudrijo. Maona je bila ladja brez lastnega pogona, ki je prevažala razsuti tovor, vlekla pa jo je druga ladja. Potopila jo je nevihta.

Ladja Kec

Bolj izkušeni potapljači se po njegovih besedah radi potapljajo na vojaški ladji iz druge svetovne vojne, ki se imenuje Kec. »Ladja je bila potopljena konec leta 1944, ker se je v nočni plovbi zaletela. Luči takrat niso imeli prižganih,« je razložil Germek. Gre za veliko ladjo, dolgo okrog 50 metrov, ki je prava potapljaška destinacija. Ladja se je med potapljanjem obrnila in z zunanje strani je viden trup ladje. Kot je pojasnil Germek je potop izjemno zanimiv, ker je levi bok ladje dostopen in izkušeni potapljači lahko vstopijo v notranjost ladje, natančneje v skladišče. Potop pa ni zanimiv samo zaradi tega, ampak je ladja bogata tudi z življenjem. »Opazimo lahko jate rib, včasih celo jastoge,« pripoveduje Germek. Po njegovih besedah vidljivost ni najboljša zaradi mulja, prav tako je prisoten močan tok, zato gre za zahtevnejši potop. Zanimivo je tudi to, da ta potopljena ladja že leta spušča nafto, saj so imele tovrstne barke tudi po štiri tone goriva.

Italijanski torpedni čoln

Malo višje od Izole, na rtu Ronek, se na plovni poti nahaja italijanski torpedni čoln iz prve svetovne vojne. Potopil se je leta 1915, ko se mu je sprožila lastna mina. Potapljač in fotograf Danijel pove: »V 70-tih letih so ga minirali, da so ga malo razstavili, da ne bi predstavljal ovire na plovni poti za Koper. Zanimivo je, da sta ostala dva parna kotla, motor in en kup lesa, kar privablja ogromno rib, veliko življenja. Zelo barvit potop.«

Potopljeni hidroplan pri Bernardinu

Pri Bernardinu je pod vodo hidroplan, ki je bil potopljen po drugi svetovni vojni. Privezan na bojo se je potopil med nevihto. Nahaja se na 15 metrih pod gladino in po Danijelovih besedah ponuja lep potop, predvsem v zimskem času, ko ni planktona in mulja. Takrat je vidljivost dobra. Gre za manjšo razbitino, saj od letala ni ostalo veliko, potop pa je primeren za potapljaške navdušence, saj ni zahteven.

Pot do Trsta je bila izredno prometna

Večina neraziskanih stvari v našem morju je lesenih, najbolj znana je trojambornica Milka, potopljena 1869. Kot nam je še povedal Danijel, je veliko potopljenih brigantinov. Mnogo bark je potopljenih okrog Savudrije, saj naj bi tam potekala slavna bitka pri Savudriji, ko so Benetke premagale Genovo in zavladale Sredozemlju.

Zanimalo nas je, koliko našega morja je še neraziskanega. Kot nam je povedal, še vedno obstaja možnost, da se najdejo nove ladijske razbitine, saj je bila pot do Trsta izredno prometna. Veliko je tudi min in letalskih bomb. »S prihodom Američanov, ki so hoteli vedeti, kaj vse je v morju, koliko letalskih bomb in min je še ostalo, se je naše dno tudi zmapiralo. Ugotovili so, kaj je pod sedimentom in tako je nastala arheološka karta, ki je dostopna ne eheritage, kjer lahko vidite kaj je v vodi,« nam pojasni Germek.

Izpostavil je, da je veliko min okrog Savudrije, povečini so vse označene. Ko so Američani skenirali dno, so se dejansko našle vse mine. Minerji so vse označili, na vsaki mini je plastificiran listek, kar pomeni, da se ve zanjo. Označene so tudi letalske bombe.

Danijel je prepričan, da v našem morju ni več skrivnosti, vsaj kar se tiče min. Razbitine se še mogoče najdejo, je pa potrebno dno sesati. To pomeni, da mora biti tam ekipa več dni, posesati morajo sediment, da pridejo do neznanih odkritij.

Ladja, ki je prevažala konje

Nadalje razlaga: »Imamo ostanek tovornih ladij Liberty, ki so vozile pomoč v Trst, in so po nesreči naletele na mino. Ena je Palmer, nad Izolo, vozila je konje in na dnu je mogoče videti en kup kosti in čevljev.« Gre za zanimiv potop, ker je ladja med potopom naredila brazdo v globino 28 metrov, ostalo dno je na 25 metrih. Veliko je tudi steklenic ameriškega piva.

Potopljena Gilda

Pri Savudriji se najraje potaplja na Gildi, ki je ostala iz 1. svetovne vojne. Gre za avstrijsko ladjo, ki je naletela na mino in ji je utrgalo premec. Premec je 50 metrov bolj proti jugu, na 25 metrih. »Tam je ogromno življenja, veliko različnih barv. Ponavadi potop za Gildo priporočam pozimi ali ko je morje mirno, zaradi vidljivosti. Letos sva s kolegom potapljačem povezala z vrvo premec in

trup, ker ogromno potapljačev sploh ne ve, kje je premec.

Amfor skoraj ni več

Danijel nam pove, da amfor v našem morju skoraj ni več: »Vse je že izropano. Znano je, da cela amfora doseže ceno 1000 – 1200 evrov.« Takšne stvari obsoja, vendar pa je dejstvo, da je veliko izropanega iz potopljenih bark.

Ladijske razbitine so raj za živali in rastline

Kot pripoveduje Danijel, je veliko potopljenih ladij pravi raj za rastline in živali. »Ladja Virginia

je še posebej znana po raznolikosti življenja, nas potapljače prav fascinira. Še posebej zato, ker je ladja sredi ničesar, tik ob meji z Italijo, dobesedno v puščavi in potem takšno pisano življenje. Skoraj bolj zanimivo je gledati to pestrost življenja, kot pa razbitine,« priznava Danijel.

Med potapljači je zelo priljubljen tudi greben v Fiesi. Veliko je pisanega podvodnega življenja, morskih konjičkov, hobotnic, sip, lignjev ...

Podvodni Triglav

Zanimiv potop je tudi do podvodnega Triglava, ki se nahaja 350 metrov od piranske obale in označuje najglobljo točko slovenskega morja, 38

metrov. Gre za betonsko piramido iz slovenske osamosvojitvene vojne, ki so jo v spomin na osamosvojitveno vojno potopili leta 2000.

Parnik Rex

Kot je povedal Danijel od najbolj opevane potopljene ladje Rex ni ostalo skoraj nič. Rex, v tistem času največji italijanski potniški parnik, se je potopil leta 1944, ko je ga zadelo 123 raket. Ladja je gorela štiri dni, potem se je potopila. Leta 1950 so pričeli razbitino rezati, do leta 1958 so razrezane dele prodali za odpadno železo. Iz ladje so bili pobrani vsi preostali vredni predmeti, kot so ladijski pribor, ležalniki, obešalniki in ostalo.

SPODBUDITE VAŠ PODJETNIŠKI POTENCIAL

Inkubator Sežana marca začenja z nizom izobraževanj v okviru 4. Podjetniške šole: Naj ideja postane start-up. V štirimesečni podjetniški šoli se bo urilo 12 inovativnih potencialnih in start-up podjetnikov. S pomočjo mentorjev bodo razvijali učinkovit poslovni model za lažji zagon podjetja.

Brezplačna podjetniška šola, ki jo Inkubator Sežana organizira že četrto leto, bo potekala preko spleta. Izvedena bo kot sklop e-izobraževanj in mentorskega programa ter bo namenjena inovativnim potencialnim in start-up podjetnikom. Slednji bodo tekom podjetniške šole izdelali učinkovit poslovni model ter pridobili praktična znanja za uspešen zagon podjetja. Zainteresirani se lahko prijavijo do 15. marca.

Izobraževanja bodo potekala preko videokonferenc na daljavo in bodo zajela osnove podjetništva, ki jih bodo potencialni in start-up podjetniki potrebovali pri uresničitvi podjetniške ideje in zagonu posla. Na prvem izobraževanju iz sanj v podjetniško idejo bo govora o identifikaciji in preverjanju podjetniške ideje, osnovah vitkega podjetništva, poslovnem modeliranju in načrtovanju. Sledila bodo predavanja na temo definiranja trga in person, iskanja poti do kupca, trikov trženja in razvoja znamke, družbenih in spletnih medijev, financiranju podjetniških idej ter javnega nastopanja in pitchanja.

Na zaključnem dogodku, ki bo potekal 18. junija, bodo udeleženci podjetniške šole svoje ideje predstavili pred strokovno komisijo. Šest najbolj ocenjenih idej bo svojo pot nadaljevalo

pod budnim očesom zunanjih mentorjev.

Za izvedbo 4. Podjetniške šole: Naj ideja postane start-up je inkubator Sežana skrbno izbral predavatelje iz prakse, med katerimi so Dobran Juričan (Energos Consulting Group), Andrej Zupan (BlockBird), Andrej Drapal (ustanovitelj Agencije Pristop), Aljoša Domijan (ustanovitelj enaA.com, Aguatera, Gambit trade), Marina Markežič (Unlawcked) ter Lara Pirc (voditeljica). Teorijo iz predavanj bodo bodoči podjetniki praktično nadgradili z mentorji Inkubatorja Sežana Dorijanom Maršičem, Majo Cergol Lipnik in Tino Čeh.

4. Podjetniška šola: Naj ideja postane start-up je sofinancirana v okviru operacije SIO 2020-2022, preko katere namerava Inkubator Sežana

oblikovati uravnoteženo programsko podporo za zagon, rast in razvoj podjetij v Obalno-kraški regiji ter s tem prispevati k povečanju števila novoustanovljenih podjetij, povečanju stopnje preživetja novoustanovljenih podjetij ter premagovanju ovir hitro rastočih podjetij. Ob tem je direktor inkubatorja Dorijan Maršič povedal: »Tovrstne start-up šole so odlična priložnost za realizacijo v predalu skritih, inovativnih idej ter pridobivanje novih podjetniških znanj in veščin, zato so primerne za vse generacije.«

Dodatne informacije

Spletna stran: www.inkubator.si

Več o 4. Podjetniški šoli: Naj ideja postane start-up: <https://inkubator.si/podjetniska-sola-2021/>

Več o operaciji SIO:

<https://inkubator.si/projects-archive/sio-inksezana-2020-2022/> Aktivnosti Inkubatorja Sežana v okviru operacije SIO-INKSEŽANA-2020-22 sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, prednostne osi: 3 Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast.

V LIBERTASU BODO BRENČALI TOMOSI

Razstava TOMOS je plod povezovanja, sodelovanja, znanja in izkušenj Mestne občine Koper, Tomos društva Koper, Pokrajinskega muzeja Koper, Pomorskega muzeja Sergeja Mašera Piran, Fakultete za humanistične študije UP, Fakultete za pomorstvo in promet UL, Obalnih galerij Piran, Pokrajinskega arhiva Koper, RTV Koper-Capodistria, Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper in Avtomatik Delovišča. Razstava udejanja cilja strategije Kultura.PIKA - spodbuja sodelovanje med kulturnim in drugimi sektorji ter ohranja in reinterpretira kulturno dediščino.

tudi stopiti korak pred druge,« je zapisala Vlasta Beltram v uvodniku razstave »Moped, ki te ne pusti na cedilu, Tomosovi dvokolesniki 1955 – 1989«, ki smo si jo lahko ogledali leta 2012 v Pokrajinskem muzeju Koper. Leta 2014 smo v Pomorskem muzeju Sergeja Mašera Piran lahko поблиže spoznali zgodovino razvoja Tomosovih izvenkrmnih motorjev. Leta 2019 pa je bila v Galeriji Meduza Obalnih galerij Piran na ogled razstava Na sedlu spominov, ki je opozorila na

dosežke propagande in oblikovanja nekdanje tovarne Tomos.

Od marca do maja si bomo v nekdanjem koprskem skladišču soli fenomen Tomosa lahko prvič ogledali iz različnih kotov. Pregledna razstava bo razdeljena v šest sklopov: TOMOS in KOPER, TOMOS in MORJE, TOMOS in MOBILNOST, PROPAGANDA TOMOS, TOMOS in DOM ter TOMOS in JAZ. Razstava bo ponudila svež pogled na družbeno vlogo tovarne Tomos v Istri.

Razstava in spremljajoči dogodki bodo le začetek kulturne zasedbe v letu 2021. »V okviru kulturne zasedbe v Libertasu letos načrtujemo kakovosten umetniški program, ki bo dopolnjeval redno dejavnost naših javnih zavodov s področja kulture in mestoma nadgradil in zapolnil vrzeli kulturnega miljeja pri nas,« so besede koprskega župana Aleša Bržana.

V marcu bo skladišče gostilo potujočo razstavo Arhitektura. Skulptura. Spomin. Umetnost

»Brenčanje frčotov, Tomosovih motorjev Avtomatik, je zaznamovalo več generacij Jugoslovancev, Slovencev, predvsem pa prebivalcev Istre – od jutranjega prihoda poštarja, množičnih odhodov na delo v tovarne do poletnih večernih srečanj najstnikov na križiščih ulic,« doc. dr. Neža Čebon Lipovec.

Vzpostavitev kulturnega stičišča v Kopru je projekt, ki je bil načrtan v okviru prijave za pridobitev naziva Evropska prestolnica kulture 2025. Čeprav naziva nismo pridobili, se v Kopru zavedamo, da je kultura povezovalna in spodbujevalna sila. Vzpostavitev kulturnega stičišča v nekdanjem skladišču soli ob izolskih vratih ostaja v načrtih. Do pridobitve ustreznih dovoljenj in začetka obnove bodo v nekdanjem skladišču izvajali program kulturne zasedbe. V duhu povezovanja in dopolnjevanja nastaja tudi razstava TOMOS, ki bo otvorila kulturno zasedbo nekdanjega skladišča.

»Tomos, blagovna znamka, znana po svojih izdelkih v takratni Jugoslaviji in tujini, zasnovana ob koncu prvega desetletja po drugi svetovni vojni za specifične prometne potrebe svojega prebivalstva, je zrasla iz nič in postala uspešna zaradi vizije in poguma vseh tistih, ki so verjeli, vztrajali in zato zmogli prebroditi različne težave, se prilagoditi trendom in zato včasih

SOUSTVARI razstavo – tvoj UTRINEK TOMOS

V našem prostoru je bila skoraj vsaka družina na nek način povezana s Tomosom: veliko vas je delalo v različnih oddelkih tovarne, lahko pa so tja hodili v službo vaši starši ali nonoti. Si morda imel svoj Tomos? Kateri? Zagotovo je Tomos del tvoje zgodbe. Deli jo z nami.

Do 10. 3. 2021 nam posreduj svoj Tomos utrinek v obliki kratke zgodbe ali fotografije in umestili ga bomo v pregledno razstavo. Prispevek pošlji na e-mail naslov: razstavatomos@gmail.com oziroma po pošti na: Mestna Občina Koper, Verdijeva 10, 6000 Koper (s pripisom »za razstavo Tomos«).

SAFET ZEC V PIRANU, 26. 3. – 30. 6. 2021

Razstava Safeta Zeca Exodus in Objemi je združila tri različne piranske organizacije. Razstavo organizirajo Obalne Galerije Piran, TA Maona Piran in društvo Prijatelji zakladov sv. Jurija Piran.

Safet Zec je bil rojen leta 1943 v Rogatici (Bosna in Hercegovina). Po končani Srednji umetniški šoli v Sarajevu je nadaljeval študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Beogradu, kjer je diplomiral leta 1969 in tri leta kasneje končal specialko. Že v sedemdesetih letih je postal osrednja osebnost t.i. »poetičnega realizma«, v začetku devetdesetih pa je bil uveljavljen kot eden najpomembnejših likovnikov v državi, sodeloval je na mnogih pomembnih mednarodnih razstavah. V Beogradu je živel in delal do 1989, nato se je z družino preselil v Sarajevo, kjer se je leta 1992 začela vojna, zato je zapustil domovino in se naselil v italijanskem Vidmu (Udine). Leta 1998 je svoj drugi dom našel v Benetkah. Safet Zec v Italiji neprestano in intenzivno ustvarja v vrsti slikarstva, risbe in grafike (vsa dela, nastala do leta 1992, so ostala v sarajevskem ateljeju). Že leta 1994 je svoja nova dela predstavil na prvi samostojni razstavi v Italiji, odtlej je imel več kot 100 razstav po Evropi, v ZDA in v Jordaniji. Danes živi in ustvarja v Benetkah, Sarajevu, Počitelju in Parizu.

Giandomenico Romanelli o Safetu Zecu: »Zečevo slikarstvo je res velikansko in strašno, v njem so združene vse njegove izkušnje in osebne drame, vojne grozote in usmiljenje žrtev. Žrtev jezika, barve, narodnosti in etničnosti, združenih v obupu za prihodnost, v neozdravljivi norosti vojne, smrti, žalovanja in človekovega nasilja nad človekom.«

V Piranu bodo postavili slike iz njegovih ciklov Exodus in Objemi. V ciklu Objemi posveča Zec 35 slik tragični zgodbi Boška in Admire, ki ju imenuje sarajevska Romeo in Julija. Ta ciklus si bo mogoče ogledati v Gledališču Giuseppe Tartini, Tartinjevi hiši, krstilnici sv. Janeza Krstnika in v cerkvah sv. Petra, sv. Roka, Marije Tolažnice in Marije Zdravja v Piranu. Slike iz ciklusa Exodus slikar posveča nesmislu vojne in žalostnim usodam sodobnih migrantov. Dela so nedavno prišla iz Srebrenice. V Portorožu bodo na ogled v kamniti dvorani Monforta.

Foto: Francesco Allegretto

Soorganizatorji razstave so Občina Piran, Župnija Piran, Avditorij Portorož, Skupnost Italijanov Giuseppe Tartini, Turistično združenje Portorož.

VSI NA KROV! HOV!

Otroška predstava Rumi in kapitan premierno na spletu.

Rumi in kapitan je avtorski projekt Saše Pavček, ki gledalce popelje na napeto in zabavno plovbo, kjer zmagujejo pogum, skrb za okolje in srčnost. Bo psička Rumi znala krmariti v viharju? Bo rešila brodolomce? Kdo sta osirotela otroka s sestradanim mačkom? Bo Rumi premagala pirate? Kdo bi vedel...

Pesnitev je bila nominirana za nagrado desetnica Društva slovenskih pisateljev za najboljše mladinsko literarno besedilo zadnjih treh let, v gledališki podobi pa zaživi ob barvitih slikah Ejti Štih in živi, humorni interpretaciji avtorice.

»Psička Rumi zelo bogati moje življenje, zato ni čudno, da je postala junakinja pesnitve Rumi in kapitan. Otroci se takoj poistovetijo z njo, saj je pogumna in sočutna. Rumi nikoli ne izgubi upanja in samospoštovanja, pomaga sirotam in čuva naravo. Rumi je tudi zabavna, vabi vas na napeto plovbo in že navihano maha z repom. Torej – vsi na krov! Hov!«

Predstava je uvrščena v otroški abonma in izven. Na Youtube kanalu Gledališča Koper bo na programu v soboto, 13. marca, ob 10.30.

Saša Pavček in psička Rumi – junakinja današnjega časa, zmora rešiti življenja vojnih žrtev, očistiti zemljo in širiti ljubezen. (foto: Tone Stojko)

ŽIVLJENJE

V februarju je kulturni praznik že popolnoma prehitelo valentinovo, šopirilo se je v svoji nabuhli praznosti, dokler ni prišla korona in mu odredila mesto, kamor spada: med zaprte trgovine. Nasprotno pa je prva polovica februarja pokala od kulturnih vsebin. Bolj kot kadarkoli smo ustvarjali in pošiljali na splet naša umetniška prizadevanja po upodabljanju sveta, po artikulaciji njegovega novega obraza, po spominjanju in ponavljanju njegovih starih form in vsebin, iz katerih zasije duh smisla, ki nam daje vero, da smo na tem svetu z neko nalogo in plemenitim poslanstvom. In preganja nas občutek, da se ga moramo močno oprijeti, da nas ne ubije napor izpraznjenega vsakdanjika. Lepo je bilo videti velike Prešernove glave, ki so jih narisale majcene roke, tako zelo, da smo zlahka prezrli policijske robocope, ki so se sprehajali med umetniškimi ateljeji Metelkove, pozabili Rog in obupen upor malo večjih rok, ki ne rišejo več Prešernovih glav, ampak zares živijo poetov verz: »Stanu se svojega spomni, trpi brez miru.« Vse to je bil februar, v katerem smo se kulturnega praznika oprijeli kot utapljaljoči vesla, da niti neprimernih delitev na pravo in nepravo kulturo, ki si jih je v skladu s svojim značajem in horoskopom izmislil predsednik vlade, nismo zares slišali. Včeraj sem bila po zelo dolgem času spet na gledališki vaji, ki ji rečemo kontrolka. To je običajno takrat, ko je predstava postavljena, ni pa še popolnoma izdelana, ni še kostumov, ni luči, ni dokončane scenografije. Sedela sem sama v dvorani, na odru je na začetek čakal Rok. Naenkrat so se prižgali reflektorji, zopno zavijajoče škripanje moovingheadov je osvetlilo še surovo scenografijo in Roka. Ta se je skoraj otroško razveselil luči, ki je po dveh mesecih vaj končno posijala nanj. In potem je steklo. Igralci so odlični. Jasni, precizni, dobro odmerjeni, Jaka jih odlično vodi skozi Karasovo komedijo Birokrati, srhljivo aktualno in zelo duhovito zgodbo o birokratih v peklu, ki se prepirajo s tistimi v nebesih ter mirno prenašajo mobing in zlorabljanje nadrejenih; vsi pa se neskončno bojijo navala množic, ki pred grozo na zemlji pritiskajo na vrata pekla in nebes. Se pa zgodi, da včasih ne umreš čisto do konca, in takrat je zate še upanje. Lahko zacvetiš v novi ljubezni, pa čeprav v peklu – kot sem jaz med to vajo – v novi pomladi, v novem upanju in življenju, ki nezadržno prihaja.

PISMA Z DANSKE

Zadnji dve leti se vsako jutro sprehodim po glavni ulici v predmestju Kopenhagna, kjer živim. Do lanskega leta je bil to živahen del mesta, kjer so bile restavracije polne tudi sredi tedna zvečer, v butikih in cvetličarnah se je trlo kupcev tudi ob slabem vremenu in povsod je prav idilično dišalo po cimetu in svežem kruhu. Letos pa je slika povsem drugačna. Na ulici poleg nekaj dostavljavcev hrane, kurirjev ter mamic z vozički ob jutrih ni nikogar. Nikomur se ne mudi na vlak, v službo in nihče ne spremlja svojih otrok v šolo. Trgovine se že tako na Danskem večinoma odprejo šele ob 10h dopoldne, sedaj pa večina ostane zaprtih tudi po deseti. Izložbe trgovin so še vedno polne božičnih okrasov in napisov, ki nam želijo srečno novo leto. Vse so že od konca decembra zaprte. In vse kaže na to, da bodo ostale zaprte še kar nekaj časa. V februarju je na Danskem vsak dan na novo okuženih med 350 in 500 ljudi, trenutno se v bolnišnicah zdravi zaradi korone 248 ljudi, v zadnjem tednu dni je za posledicami korone umrlo 45 ljudi (pri tem, da ima Danska nekaj manj kot šest milijonov prebivalcev). Čedalje več je praznih prostorov, veliko kavarn se po koncu omejitve ne bo odprlo, svoja vrata je za vedno zaprla tudi največja knjigarna v tem delu mesta. Podoba mesta se je nedvomno spremenila. Že pred epidemijo je bila Danska napram Sloveniji relativno prazna država, zdaj pa je samo s pogledom po ulici nemogoče razbrati ali je praznik ali delovni dan. A takšna slika je samo v mestih. Popolnoma druga zgodba pa se odvija v naravi. Kot posledica zaprtja vseh trgovin, telovadnic, kino dvoran, nakupovalnih centrov ter kavarn in restavracij, se je življenje Dancev preselilo iz mest v naravo. Pred nekaj dnevi je večino jezer v Kopenhagnu prekril debel led in ljudje so vsako prosto minuto izkoristili za druženje na ledu. Ljudje vseh starosti so po jezerih drsali, igrali hokej, se sprehajali ter tekli na smučeh. Podobno je vsak vikend v parkih polno meščanov, ki se nastavljajo soncu. Vsaka zelena površina izgleda od daleč kot mravljišče, kjer ljudje klepetajo in se družijo na svežem zraku. Če obstaja povezava med bolezenskimi znaki korone in D-vitaminom, potem Danci, kljub severni legi države, definitivno gradijo dobro obrambo proti virusu. Zanimivo bo videti, če se bodo trgovski centri ob ponovnem odprtju zopet napolnili ali bodo ljudje sprehode po trgovinah zamenjali za druženja na svežem zraku, brez mask na obrazih.

STRIC IZ AMERIKE

V času, ko je več ali manj prepovedano in zaprto skoraj vse, kar je pred letom dni predstavljalo del našega vsakdana, v nas ustvarjalo stres in prijetnosti, je morda čas, da se spomnimo raznih poživil, ki v nas vzpostavljajo iluzijo normalnosti. Med njimi prednjači alkohol, saj se njegovi prodaji ne odreka niti najbolj represivni režimi. Nasprotno, lahko bi dejali, da prodajo alkohola celo vzpodbujajo. Moj lokalni dobavitelj v Washingtonu je iz Gruzije (država z veliko tradicijo proizvodnje vina) in se pritožuje, češ, da prodaja pada, toda njegova trgovina ni nikoli zaprta, izbor vin pa precej dober. Toda kaj se, v času koronavirusa dogaja npr. s konopljo, ki si v Ameriki utira pot na tržišče? V Denverju, v zvezni državi Kolorado, je lokalna oblast legalizirala konopljo ne samo za medicinsko, temveč tudi za rekreativno uporabo, zaradi česar sta proizvodnja in distribucija pod strogim nadzorom. In kako je v Washingtonu, ki nima statusa zvezne države, a na svojem teritoriju gosti zvezno oblast, ki mu gleda naravnost v krožnik? Ker je Amerika federalna država, zaradi česar, med drugim, nima urejenega zdravstvenega sistema, šepa tudi legalizacija konoplj. Ker zvezna zakonodaja uporabo prepoveduje, mora v državah, kjer je droga dovoljena, poslovanje potekati v gotovini. To je namreč edini način, da denarja ne zapleni zvezna oblast. Kot vemo, pa je hipokrizija umetnost, zato vsi posli z drogami v Washingtonu potekajo pod sramno tancico. Pred leti, ko so v Koloradu že imeli samopostrežbe izdelkov iz konoplj, so jih v Washingtonu lahko prodajali zgolj za vikende in pod krinko drugih dejavnosti. Majhni lokalni proizvajalci so svoje doma izdelane kolačke, cvetove, prah in olje med vikendi prodajali za zaprtimi vrati najetih praznih stanovanj, ki so jih razglasili za družabne klube. Po plačilu simbolne članarine si lahko vstopil v natrpan, do stropa zakajen prostor, nekakšen boljši trg, kjer so ostareli hipiji ponosno trdili, da je njihov izdelek najboljši. Teh, pravzaprav prijetnih družabnih prostorov zdaj ni več. Po zakonskem predlogu številka 71, je zdaj konoplja na področju Washingtona več ali manj legalizirana. Več ali manj zato, ker je distribucija zdaj v drugih rokah, proizvodnja pa na pol industrializirana, kot v Koloradu. Prodajalci mojega kvartirja, so imeli svojo trgovino "Smoke" nasproti policijske postaje. V trgovino se je vstopalo na hitro, na voljo je bilo približno 20 proizvodov, transakcija pa je potekala ob hrupni hip hop glasbi. Neprimerno za kramljanje. V trgovini si bil le toliko časa, da si povedal kaj hočeš, plačal z gotovino, prodajalec je stopil do okenca z neprebójnim steklom, ven se je iztegnila roka, vzela denar in vrnila lično vrečko žele bombonov s konopljo. Včasih so ti v vrečko dali tudi pipico za kajenje, a le zato, ker je bil to izgovor, da si jo kupil, zraven pa so ti podarili kar si plačal, oziroma za kar si daroval. Podobno kot Vatikan ne zaračunava svojih uslug, pričakuje pa dobrodetni prispevek, ki se ga ne da odbadčiti. Le da od Vatikana nisi zadet.

MLATENJE
PRAZNE SLAME

Verjetno ni skrivnost, da sem pred medicino uspešno zaključil študij matematike. Že v zgodnji mladosti me je matematika posrkala v njen svet popolnosti, na meji umetnosti. Zgledovanje po starejšem bratu in uspehih na republičkih tekmovanjih je odločitev o izbiri študija zelo poenostavila. Študij me je izpopolnjeval ob spoznavanju z vsemi dimenzijami matematike kot popolne znanosti, njeno vpetostjo v vsako poro našega vsakdanjega življenja. S posebnim veseljem sem se poglobljal v logiko, med samim študijem zaradi njene preprostosti, kasneje zaradi praktičnosti in uporabnosti v vsakdanjem življenju. Brez izvirnega genoma in pridobljenega znanja bi mi bilo bistveno težje krmariti v profesionalnem in zasebnem življenju, morda celo nemogoče. Logika je tisti steber matematike, ki nam je položena v notranji ustroj od vsega začetka naše rasti. Žal je kasneje med šolanjem prepogosto zavrta z računstvom, ki ga večina enači z matematiko. Ponavljanje računskih operacij, začenši s seštevanjem in odštevanjem, da o poštevaniki ne izgubljam besed, predstavlja le pridobivanje računskih veščin. Morda se še spomnite teorije izjav in med njimi implikacije. Vsako sklepanje iz pravilne ali pa nepravilne izjave je pravilno, če le ni implicirana izjava nepravilna. Seveda pa je sklepanje na podlagi nepravilne oziroma neresnične izjave z izpeljavo v resnično ali neresnično izjavo sicer logično pravilno, a vsebinsko popolnoma prazno. V kolikor boste pozorno prisluhnili, boste spoznali plaz dnevnih obmetavanj s praznimi izjavami v praktično vseh dejavnostih. Ob vsakodnevnih stikih, na delovnem mestu, v politiki in športu, povsod. Kot na primer ta, da če bi v 88. minuti žoga šla v gol in ne v vratnico, potem bi se tekma gotovo drugače končala. Gre za izjavo, ki v ničemer ne poglobi resnost analize tekme, še manj pa zaceli rane gorečih navijačev poraženega moštva. Zato je seveda logično, da je tako na prazno izpolnjeno oziroma sklepanje iz napačne predpostavke v ljudskem jeziku poimenovano "mlatenje prazne slame". Kako pogosto se soočate z ljudmi, ki praktično vse vedo? Zato bom podal eno v luči današnjega časa: "Na cepljenje se sicer nič ne spoznam, ampak kolikor je meni znano, ta cepiva ne omogočajo varnosti". Težava v našem družbenem bivanju nastopi takrat, ko se najprodornejši uporabniki teh principov teorije izjav povzpnejo na mesta odločanja in vodenja. Tako, prostor se je zapolnil, zato nadaljujemo prihodnjič s trivialno resnico ali odkrivanjem tople vode. Morda celo s kavljem 22. Naj zaključek ne zveni kot preizkus znanja bralcev, ampak njih osebnost odločitev o možni uresničitvi izjave: "Ob prodornem in vizionarskem vodstvu bi bila Slovenija sanjska dežela."

ARHITEKTURA JE OBLEKA FUNKCIJE

Arhitektka in prostorska načrtovalka **Dunja Kinkela** je prepoznavno ime v svetu projektiranja zdravstvenih objektov, ki še vedno aktivno izpolnjuje Vitruvijeve temeljna načela trdnosti, uporabnosti in lepote. Kot je v pogovoru z nasmehom dejala, si je želela postati zdravica, vendar jo je življenje peljalo na Fakulteto za arhitekturo. Po končanem študiju se je zaposlila na Investbiroju, podjetju, ki je s svojim več kot 60-letnim obstojem v oblikovanju prostora slovenske Istre in širše pustilo močan pečat. V svoji bogati karieri je načrtovala in izvedla stanovanjske komplekse, šolske in poslovne objekte, tiste namenjene starejšim občanom, spomeniško zaščitene, vojaške in zdravstvene objekte in še mnoge druge. Kot pravi, se svojih začetkov rada spominja predvsem zato, ker so jo v času njenega prihoda takrat že izkušeni stanovski kolegi »za roko popeljali v svet arhitekture oziroma projektive. Danes vse poteka drugače,« dodaja. Svoje ambicije je pod mentorstvom inženirja Zdravka Leskovića začela hitro samostojno udeleževati. Prvi objekt, ki ga je arhitektka projektirala za potrebe zdravstva, je bil leta 1976 Zdravstveni dom Postojna, kjer je zares začutila, da si želi delati za ljudi, ki so bolni in za tiste, ki jih zdravijo. Kot jasno poudarja, je »osnova bolniške arhitekture funkcionalnost. Naloga arhitekta pa je, da jo lepo obleče, torej da oboje združi in tako ustvari okolje, ki bolnika prijazno sprejme, osebju pa nudi ugodne delovne pogoje.« Tega načela se je držala pri vseh nadaljnjih projektih povezanih z zdravstvom; projektiranju druge faze SBI, ki je zajemala porodnišnico in ginekologijo, zaradi prostorskega razkošja sta po drugi fazi mesto dobili tudi Srednja šola Izola ter Fakulteta za vede o zdravju UP. Sledilo je projektiranje kuhinje, nuklearne medicine in transfuziologije. Podoba je dala tudi upravi ter nenazadnje urgentnemu centru. To so le nekateri projekti, vezani na obalno bolnišnico. V širšem slovenskem prostoru zagotovo velja omeniti projektiranje Psihiatrične klinike Ljubljana ter očesnega in ORL oddelka v Mariboru. Izziv pri svojem delu vidi predvsem v tem, da »bi pacientu nudila zasebnost oziroma individualnost, da se ob prihodu v bolnišnico ne bi počutil ranljivega.«

NOVA RADIOLOGIJA PO NAJSODOBNEJŠIH SMERNICAH

Splošna bolnišnica Izola je bogatejša za sodobno opremljen oddelek za radiološko dejavnost.

Minuli ponedeljek so v Splošni bolnišnici Izola otvorili nov oddelek, namenjen radiološki dejavnosti, ki je bila doslej razkrojena po celotni bolnišnici. »Arhitekturno je oddelek zasnovan tako, da bo omogočal optimalno uporabo prostorov v diagnostične namene in poleg tega zaposlenim omogočil optimalne pogoje za delo,« je z zadovoljstvom pojasnil predstojnik oddelka prim. **Branko Cvetičanin**.

SPLOŠNA BOLNIŠNICA IZOLA KOT PRIMER SODOBNE BOLNIŠNIČNE ARHITEKTURE

Splošna bolnišnica Izola je bila ustanovljena leta 1953 s sedežem v Kopru. Svoje dejavnosti je opravljala v Ankaranu, Kopru, Izoli in Piranu, v poslopih, ki so bila prvotno zgrajena za druge namene. V Kopru je bila organizirana bolnišnica z oddelki pediatrije, ginekologije in porodničarstva, štacijo za novorojenčke ter patologijo v poslopiju samostana iz leta 1521, v Izoli kirurgija v poslopiju iz leta 1927, v Piranu otološki in okulistični oddelek v stavbi iz leta 1878. Razkrojjenost oddelkov po celotnem obalnem območju ter neprimernost stavb za izvajanje zdravstvene dejavnosti sta narekovali izgradnjo nove bolnišnice za prebivalce Južne Primorske. Gradnja bolnišnice na idilični lokaciji nad morjem je trajala kar 26 let, od priprave projektne dokumentacije leta 1971 do leta 1997, ko so se iz Kopra preselili še zadnji oddelki. Pod prvo fazo bolnišnice, ki v zeleno-modro-rumenih odtenkih v simbolični obliki ladje od leta 1982 sprejema paciente na plovbo k zdravju, je podpisan arhitekt **Stanko Kristl**. V Muzeju za arhitekturo so ob pregledni razstavi njegovega dela o bolnišnici zapisali: »Kristl je veliko pozornosti posvetil ustvarjanju posebnega ozračja v objektu in zunaj njega, predvsem z odprtim vstopnim prostorom z mediteranskim rastlinjem.« Pod drugo fazo in mnoge naslednje projekte v bolnišnici je podpisana primorska projektantka **Dunja Kinkela**, ki je leta 2016 svoje delo za SBI sklenila s projektiranjem urgentnega centra in tako udeležila prvotni

načrt, ki predvideva glavni vhod z avlo, stranskega pa namenja osebju.

PROJEKTIRANJE ZDRAVSTVENIH OBJEKTOV POMENI PRILAGAJANJE ZAHTEVAM ZDRAVSTVA

Pri projektiranju zdravstvenih objektov so projektanti zavezani k upoštevanju prostorskih tehničnih smernic za zdravstvene objekte, minimalnih standardov za umestitev opreme in seveda zahtev naročnika. »Proces projektiranja radiologije je bil precej obsežen, predvsem z vidika umestitve vseh elektro in strojnih inštalacij. Na razmeroma majhni površini smo morali zadovoljiti vse zahteve investitorja. Posebno pozornost sta od nas terjala vnos in umeščanje opreme. Kot zanimivost naj povem, da smo morali zaradi velikosti aparatov celo porušiti del zunanje stene. Malce svobode pa smo si lahko privoščili s postavitvijo virtualnega neba nad MR in CT ter virtualnih oken ob njih. Pacienti bodo tako bolj sproščeni, prostorom pa dajejo dodano vrednost. Realizirali smo jih na pobudo predstojnika oddelka, po zgledu bolnišnic v tujini,« utemeljuje **Nina Kolarič Tibaut** iz gradbenega inženiringa Atrij d.o.o.

ZA MAKRO 5 GRADNJE TO NI PRVI ZDRAVSTVENI OBJEKT

Nova radiologija se nahaja v kletni etaži bolnišnice, pod diagnostičnim centrom, v prostorih, ki sta jih zasedala programa centralne bolnišnične lekarne in centralne sterilizacije, skupaj bruto površine okrog 600 m². Delovodja **Mersed Čeliković** je obrazložil, kako so se lotili

same preureditve: »Skelet nosilne konstrukcije bolnišnice na območju adaptacije je ostal nespremenjen oz. v njegovo nosilno konstrukcijo nismo posegali. Predelne stene smo v celoti porušili, prav tako smo odstranili tlake in izvedli novo hidroizolacijo na talno ploščo. Prav tako smo na novo naredili izkop za meteorno in fekalno kanalizacijo. Izvedli smo temelje za aparate, namenjene magnetni resonanci in računalniški tomografiji. Po zaključku smo položili novo talno ploščo, nakar je sledila montaža predelnih mavčnih sten. S tovrstnimi mavčnimi stenami, ki vsebujejo kaširano svinčeno pločevino, se v gradbeništvu ne srečujemo pogosto, zato smo morali biti pri izvedbi teh še posebno pozorni. Bolnišnični prostori, v katerih se namreč nahajajo rentgenski aparati, morajo biti zaščiteni tako, da navzven ne izžarevajo rentgenskega sevanja, svinec pa to preprečuje. Objekt smo izvajali po fazah, kot so selili aparate. Po montaži predelnih sten in vgradnji elektro inštalacij, smo izvedli nove tlake, nakar se je objekt začel zaključevati s pleskarskimi deli, pvc podom, stropovi ter aluminijanskimi zaključki.«

Poleg uspešno zaključenega radiološkega oddelka SBI je družba Makro 5 gradnje med

drugim zgradila zdravstveno postajo in lekarno v Dutovljah, prenovila oddelek centra za transfuzijsko dejavnost Nova Gorica, preuredila prostore trakta B Zdravstvenega centra na Metelkovi v Ljubljani in rekonstruirala kletno etažo Centralnega zdravstvenega doma v Mariboru. Lansko leto pa je dokončala zahtevno gradnjo sodobnega tro etažnega prizidka ZD Bežigrad v Ljubljani. Slednja je zajemala izgradnjo lekarne in sterilizacije, predšolskega in šolskega dispanzerja ter učnih ambulant.

PACIENTOM OMOGOČENA KVALITETNA IN HITRA OBRAVNAVA

V prostorih je predvideno gibanje petindvajsetih pacientov, treh pacientov na posteljah in okvirno dvajsetih zaposlenih. Prim. Cvetičanin je pojasnil, da »je z optimalno razporeditvijo prostorov pacientom omogočena kvalitetna in hitra obravnava, saj so diagnostične aparature razporejene tako, da je vse od sprejema do zaključka diagnostike jasno definirana pot gibanja pacientov, kar bo lahko še skrajšalo čas obravnave. Poleg tega pa smo ob preselitvi aparatov opravili še posodobitve strojne in

programske opreme na aparatih za MR in CT, kar bo omogočalo izjemno kvalitetno diagnostiko, nov je pa tudi digitalni multifunkcijski rentgenski aparat. Tako je eno z drugim velik korak naprej v kvaliteti obravnave naših pacientov.«

ODDELEK BO ZADOVOLJIL TUDI STROKO

»Načrtovanje oddelka je bilo usklajeno s stroko. Poleg tega nam številne tehnološke novosti, ki so uporabljene v tehničnih rešitvah postavitve oddelka omogočajo optimalne pogoje za delo, tako za zdravnike kot ostale sodelavce na oddelku,« še dodaja primarij Cvetičanin.

5
MAKRO
GRADNJE

Klimatizacija Šmelcer
Zgornje Pirniče 124 • SI-1215 Medvode • Slovenija

NI GA JUNAKA, KI NI ZAČEL S TOMOSOM!

Pisalo se je leto 1954, ko se je tedanja slovenska vlada sredi oktobra odločila, da se bo tovarna motorjev zgradila v Kopru. Po dobrih petih letih je nastalo novo tovarniško poslopje, ki ga je uradno odprl Josip Broz-Tito.

Prvi motor, ki so ga sestavili v Tomosu, je bil model Tomos Puch SG 250. Vzporedno z licenčno proizvodnjo je tekla tudi proizvodnja lastnih serijskih modelov, kjer je šlo za izpeljanke mopeda Puch MS 50, ki so jih poimenovali Colibri.

Tako se je začela pisati zlata zgodovina Tomosov in vseh današnjih nostalgikov, ki doma skrbno čuvajo svoje mope. Svoje unikatne motorje, ki so jih izdelovali naši starši, nonoti, sorodniki, prijatelji in so v njih pustili svojo dušo, svoj pečat.

In prav tako, kot se je nekdo spomnil, da bi lahko v Kopru zgradil podjetje motornih vozil, se je nekdo spomnil, da bi lahko ustanovil društvo vseh ljubiteljev motorjev.

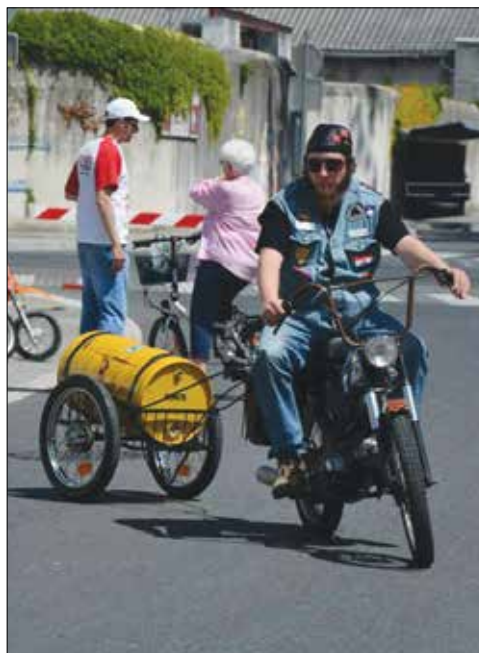
»Ideja za Baril Riders je prišla čisto tako, spontano, iz enega prijateljskega klepeta s hladnim pivom v roki. Že takrat smo se veliko družili in se ukvarjali z motorji in smo si rekli: "Zakaj ne bi ustanovili kluba?" Sprva smo se le družili, izmenjevali ideje, si pomagali, hodili skupaj na izlete in si nato, malo za šalo malo za res, našli našitke, natisnili majice in skupaj kot ekipa obiskovali moto zборе. Na tak način se je širil dober glas in počasi so se nam pridružili še novi člani in ekipa se je večala in večala,« se spominja Uroš Šarkanj, predsednik društva Baril Riders in eden izmed treh ustanoviteljev kluba.

»Na samem začetku smo bili jaz Uroš – Darhy, Robi - Bibi iz Šalare in Robi – Wolf rider. Vsi trije smo se veliko družili pri Robiju v Šalari. On je mojster za Tomose. Ne potrebuje nobenega opisa, ker se besede o njem širijo z njegovim odličnim delom. Je eden izmed največjih ljubiteljev Tomosov, kar jih poznam, popravlja jih že vse življenje. Vse naredi, od začetka do konca, vse dela sam, dela za prijatelje in to mu je v največje

veselje. Vsi trije se poznamo že več kot 20 let in ta blisk o ustanovitvi kluba nas je doletel, ko smo bili skupaj. Najprej smo se v klubu Baril Riders ukvarjali z velikimi motorji, šele potem smo odprli sekcijo s Tomosi in zadeli v polno. Pri nas na obali obstaja prava »Tomos nostalgija«, ki nas še dandanes vse povezuje. Leta 2007, ko se je vse začelo, nismo imeli nekega prostora, družili smo se v domačih garažah, nekaj časa smo bili tudi v prostorih Indeja kot skvoterji, pa v kontejnerjih na Serminu, pri članih doma in zdaj, od poletja naprej, smo na poligonu za gasilce, na Šmarski cesti.«

Kolikor sem uspela spoznati Uroša, predsednika kluba Baril Riders, lahko rečem, da je eden izmed najbolj predanih predsednikov, ki sem jih kadarkoli imela pred seboj. Njegova zagnanost v pripovedovanju, ljubezen, ki jo goji, ne samo do motorjev – do Tomosov, ampak do vseh članov njegove ekipe, je res nekaj posebnega.

»Takrat, na samem začetku, je bilo vse bolj noro. Vozili smo se, žurali, pili in dobivali res čudne ideje. Nekatere smo celo uspeli uresničiti (smeh). Vse nas je povezovalo to, da smo vsi začeli s Tomosom. Nekateri so ga uspeli obdržati pri hiši že od samega začetka, drugi ne, tretji pa, kakor jaz, smo si ga uspeli ponovno kupiti nazaj. Gre za eno res veliko otroško nostalgijo, ki nam je ostala in verjamem, da bo tako, tudi ko bomo

stari. Tomos je naše, domače, tu iz Kopra in veliko ljudi je delalo v tej tovarni. Vsi smo zrasi z njimi in takrat so bili vsem dostopni. Veliko mojih znancev je "podedovalo" mope od svojih očetov, nonotov in tako so dobili še večjo sentimentalno vrednost.«

Tako močno sentimentalno vrednost, da jih še dandanes združuje in jim daje voljo početi res velike stvari.

Eden izmed vaših najodmevnejših dogodkov je vsakoletna Božičkova vožnja.

»Res je! Vsako leto se konec decembra oblečemo v Božičke in po vsej Obali delimo sladkarije otrokom. Letno izdamo tudi koledar z našimi puncami. Čez poletje izberemo motorje, punce, lokacije in naredimo 12 fotografij. Zelo radi organiziramo enodneвне izlete po Obali in Istri in pa dvakrat na leto drag race, ki je bil omenjen tudi v dokumentarcu o Tomosu. Slednjega smo začeli bolj za hec, kot vsako našo noro idejo, se je pa tako dobro prijel, da smo predlani organizirali že 16 zapovrstjo.«

Paradni konj kluba Baril Riders pa je nedvomno vaš unikatni sodček.

»Jooj, koliko zgodb imam o njem (smeh)! Če bi ta sodček lahko govoril, se ne bi ustavil dva tedna. Štorija s sodčkom se je začela z našim večnim problemom: kam kaj spraviti? Vedno smo se naokoli vozili z mopedi in nikoli nismo vedeli, kam dat naše stvari. Moped ni kot skuter, ki ima prostor pod sedežem, moped nima nič. Nismo imeli kam dati oblačil, hrane, pijače in zato sem si rekel, da bom naredil eno prikolico. Potem pa sem dobil ta sod in ker smo Baril Riders, je padla ideja, da bi kar njega predelal. Zdaj ga že vsi poznajo, vsi na vseh Tomosijadah in na vseh drugih zborih. Vsi so že pili iz njega. Sod drži kar 60 litrov. Lani smo z njim šli celo v Vipavo, v Ajdovščino na Tomosijado. Z zmerno vožnjo prideš z njim kamor želiš.«

Ob poslušanju še vseh ostalih norih zgodb, ki jih pa žal ne smem napisati v tem članku (vam pa jih Uroš z veseljem pove v živo), sem skoraj pozabila na eno izmed glavnih vprašanj: Od kod ime Baril Riders?

»Haha, saj res, o tem še sploh nisva uspela govoriti. No, mi smo se trudili najti pravo ime, prav takšno, ki bi nas lahko res opisalo, ki bi dalo takoj vsem vedeti, kdo smo in kaj smo. In smo iskali in iskali in skušali najti eno nevsakdanje ime.

Pa smo začeli izhajati iz sebe, iz naših druženj in iz dejstva, da radi kdaj kaj spijemo in nazdravimo in je en fant, ki takrat ni bil niti član našega kluba, rekel, da bi lahko bili baril kot sod vina oz. piva. Ideja nam je bila takoj všeč, zgrabili smo jo in še danes jo nosimo s ponosom.«

Vam priznam, da če bi me Tomosi zanimali, bi se takoj včlanila v njihov klub. Že sama debata z Urošem me je tako navdušila in v meni pustila tak lep pečat, ki ga ne bom pozabila. Res me veseli,

da tudi v tem času na naši Obali še obstajajo tako močni klubi, ki držijo skupaj, se podpirajo, vzpodbujajo, družijo, predvsem pa organizirajo dogodke, kjer lahko stkemo nove vezi.

»Če bi moral naš klub opisati s tremi besedami, bi rekel, da smo: blood, sweat and beer, kar pomeni kri, pot in pivo z veliko mero druženja, zabave in dobrega vzdušja.«

In prav takšne sem jih tudi sama začutila.

Klara Beltram

CAPRISOV PUSTNI ZAJTRK

Torkovo pustno jutro je tradicionalno potekalo v znamenju največjega pustnega zajtrka, ki ga že šestnajsto leto zapored pripravlja ekipa Radia Capris.

»Carja med krofi« so radijci kot običajno razdelili med svoje poslušalce, letos pa so ga, ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov, dostavili tudi »carjem družbe«. Z bogatim pustnim zajtrkom so tako razveselili poštarje, vojake pomorščake, gasilce, osebje v zdravstvenih ustanovah, komunalne delavce, osebje na bencinskih servisih, v cestnem podjetju in Luki Koper.

Posebej so bili obiska seveda veseli najmlajši v Mladinskem zdravilišču Debeli rtič, Centru za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter v Centru

za usposabljanje Elvira Vatovec Strunjan. »Komaj smo čakali, da se lahko ponovno odpravimo med ljudi. Kljub temu, da smo radio, je neposredni stik s poslušalci tisto, kar imamo najraje in kar nas razlikuje od drugih medijev. Nekaj časa bomo sicer še morali biti na primerni razdalji, a verjamemo, da se bo življenje kmalu spet vrnilo v ustaljene tirnice. To seveda pomeni tudi vrnitev naših največjih dogodkov,« načrte radijske ekipe razkriva Mitja Čehovin, odgovorni urednik Radia Capris.

Petra Mežnarc

ZAKAJ ŠTUDIJ NA FAKULTETI ZA POMORSTVO IN PROMET?

Fakulteta za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani je vodilna izobraževalna in znanstveno raziskovalna ustanova na področju pomorskih, prometnih in logističnih ved v regiji, priznana tudi v mednarodnem okolju. Je odskočna deska do številnih zanimivih in dobro plačanih poklicev, ki so med najbolj perspektivnimi v EU.

Dodiplomski študijski programi:

UN – Tehnologija prometa in logistika
VS – Prometna tehnologija in transportna logistika
VS – Ladijsko strojništvo
VS - Navtika

Izr. prof. dr. **Peter Vidmar**, dekan Fakultete za pomorstvo in promet, nam je povedal, da so bili letošnji informativni dnevi zagotovo bolj posebni in drugačni kot so jih vajeni. »Potekali so izključno online, vendar po prvih ugotovitvah niso bili nič manj učinkoviti, saj se jih je udeležilo kar precejšnje število bodočih študentov«. Ob tem je priznal, da je bilo več dela v sami logistiki, na kakšen način prikazati in predstaviti fakulteto. Zato so se odločili, da odprejo različne kanale, kjer so se lahko dijaki povezovali na različne delavnice ali klepetalnice, »skratka tisto, kar jih je vsebinsko bolj zanimalo. Glede na programe, vsebine, ki so jih zanimale. Če je nekoga zanimala možnost izmenjav, smo imeli klepetalnico tudi na to temo«.

Dekan priznava, da so dijaki bistveno boljše pripravljene na online način dela kot profesorji,

»ampak mislim, da smo se vsaj v tem času, kar traja epidemija, tudi mi zelo dobro naučili in ponudimo dijakom in študentom tisto, kar oni pričakujejo.«

Kaj jih je najbolj zanimalo?

»Tisti, ki pridejo na informativne dneve, so pogosto že skoraj odločeni, oziroma že vedo, kaj jih zanima. Pretežno jih zanima način študija, zanima jih način vključenosti v predmete. Zanima jih tudi kakšni so predmeti, ali je študij težak. Bolj kot od nas, takšne informacije dobijo od študentov, ki jih tudi vključimo v informativne dneve in ti na sproščen način povedo, kako je študirati pri nas. Prve prijave potekajo že v marcu. Za nas so pomembne, saj so pokazatelj tega, koliko študentov se bo vpisalo na fakulteto.«

Kako pa je z namestitvijo študentov? Ali jim fakulteta pomaga pri tem?

Fakulteta zaenkrat še nima svojih kapacitet, delamo na tem, da bi vsaj nekaj malega pridobili. Upam, da se bo to zgodilo v roku leta ali dveh. Trenutno je to urejeno s strani študentskih domov in zasebnikov s koncesijo. Cena pri zasebnikih ni tako visoka. Življenje na Obali je verjetno malo dražje, so pa druge prednosti.

Za srednjo pomorsko šolo vemo za slavn krst prvih letnikov. Kako je pa na fakulteti?

Srednja šola ima to tradicijo, fakulteta tega ni nikoli izvajala. Ne glede na to, pa se v sklopu študija in vaj, ki se veliko izvajajo na vodi, še mnogokrat krstijo.

Kako potekajo predavanja v času ukrepov?

Predavanja v času ukrepov potekajo online. Prav tako izpiti. Počakali smo z nekaterimi laboratorijskimi vajami, ki jih bomo izpeljali po sproščanju ukrepov.

Za naslednje študijsko leto pa posodabljate program?

Tako je, z naslednjim študijskim letom posodabljam program ladijskega strojništva, ker želimo narediti več kopenskega strojništva. Že vsa leta namreč opažamo, da veliko število naših strojnikov dela v gospodarstvu, v proizvodnji, v različnih strojniških panogah. Zdi se nam pomembno, da jih na to pripravimo. Naša želja je, da s strojništvom pokrijemo obalni del, saj je naslednja možnost študija šele v Ljubljani.

Fakulteta se lahko pohvali tudi s številnimi obštudijskimi dejavnostmi. Kot je povedal dekan Vidmar, se fakulteta zaveda, da je le v zdravem telesu zdrav duh, zato vzpodbuja številne športne aktivnosti. Najbolj tradicionalna dejavnost je veslanje, uspešni so tudi njihovi jadralci, ki tekmujejo z jadrnico Solarijo, dolžine 10 metrov. Tudi študentje, ki imajo radi odbojko, nogomet ali košarko, se lahko vključijo v študentske ekipe.

VSAK LAHKO SPREMENI SVET

Naša sodelavka, novinarka in urednica spetnega portala www.obalaplus.si Petra Mežnarc v mesecu marcu odpotuje v Gambijo na prav posebno misijo, na prostovoljno delo. Pred časom se je namreč pridružila projektu botrstva, kjer pri šolanju finančno pomaga 10-letnemu dekletu iz Gambije.

Zakaj si se odločila za botrstvo?

Že dolgo časa sem razmišljala, da bi postala botra otroku v Afriki in to sem tudi uresničila. Postala sem botra 10-letni deklici Maimuni iz Gambije. Otroci v Gambiji imajo slabe možnosti za izobrazbo, predvsem zaradi revščine, v kateri odrasčajo. Šole so sicer brezplačne, vendar morajo starši plačati obvezne šolske uniforme in šolske potrebščine, kar pa dostikrat pomeni prevelik strošek. Za društvo Za otroke sveta sem se odločila zaradi transparentnosti. Vsak mesec nakažem 17 evrov in ta denar pride v roke družini otroka. Enkrat na leto septembra in ob pričetku botrstva je potrebno plačati enkratni prispevek v višini 45 evrov za šolnino. S tem denarjem se resnično zelo spremeni kvaliteta življenja otroka in na ta način ima otrok možnost izobrazbe in nekoč tudi dela. Najbolj mi je pa všeč to, ker gre

lahko vsak boter svojega varovanca kadarkoli obiskati in se tako na lastne oči prepriča, da ta denar res pride do njih in vidi, koliko jim ta pomoč pomeni. To je tudi eden izmed razlogov, da grem v Gambijo.

Ali je kakšen poseben razlog za botrstvo deklice in ne fanta?

Razlog je predvsem v tem, da morajo deklice že kot majhne punčke pomagati materam pri gospodinjstvih opravilih, ki so izključno na ženskih plečih. Tako morajo pomagati pri kuhanju, pospravljanju in pranju oblačil za vso družino. Velikokrat je tudi to razlog, da dekleta ne gredo v šolo.

Kmalu odhajaš na prostovoljno delo v Gambijo. Kaj bo tvoje delo?

Sredi marca se odpravljam tja. Prvi razlog je, da spoznam svojo varovanko. Da vidim, v kakšnih razmerah živi z družino in da se prepričam, ali denar res pride do njih. Drugi del tega potovanja pa bo namenjen prostovoljnemu delu. Društvo Za otroke sveta namreč omogoča opravljanje prostovoljnega dela na različnih področjih, na področju izobraževanja, fotografije in medijske produkcije, novinarstva, informatike, varovanja želv, dela v laboratoriju in bolnišnici. Sama bom sodelovala pri novinarstvu v kombinaciji z delom v vrtcu.

Kako si pa v stikih z njo? Te ona pozna?

Po naključju sem preko couchsurfinga (spletna stran za popotnike) spoznala nekoga, za katerega

se je izkazalo, da je učitelj na njeni šoli. Takoj naslednji dan jo je poiskal, preveril je, če ve, da ima botra. Deklica je potrdila, vendar pa ni vedela za koga gre. Pokazal ji je mojo sliko in ji povedal, kdo sem. Sedaj me pa vsako soboto kliče preko videa in tako imam možnost, da jo bolje spoznam.

Zbiraš tudi prostovoljne prispevke za otroke v Gambiji. Zakaj si se za to odločila?

Tako je. Za zbiranje prispevkov sem se odločila, ker želim pomagati društvu pri pomoči otrokom. Humanitarno društvo Za otroke sveta deluje že od leta 2012. Začeli so s programom botrstvo, v tesni povezavi s tem pa se je razvila tudi ideja o programu Potuj kot prostovoljec. Leta 2014 so izvedli prvi poletni tabor, leta 2016 so z zbranimi donacijami kupili zemljo za izgradnjo največjega projekta do sedaj, in sicer karierno-izobraževalnega centra. Moja želja je, da bi z denarjem zgradili še več učilnic in omogočili šolanje še preostalih otrok, katerih starši si tega ne morejo privoščiti.

Vaše dragocene prispevke lahko nakažete na:

DRUŠTVO ZA OTROKE SVETA
Kunaverjeva ulica 9, 1000 Ljubljana
IBAN: SI 56 2900 0005 0687 692
SWIFT/BIC: BACXS122
Račun odprt pri Unicredit Banki
REFERENCA: SI 99
NAMEN NAKAZILA: OBALA POMAGA OTROKOM V GAMBII
KODA NAMENA: CHAR

SVINJSKE DOBROTE SLOVENSKE ISTRE

Zima se počasi končuje in tako se zaključujejo tudi zimska opravila. Med njimi so tudi koline, ki so se jih tudi na Primorskem veselili naši predniki in so še danes precej priljubljene. Sicer se v Istri ni uporabljal ta izraz, a gre vendar za enak postopek dela.

Praščereja nekoč ni bila razširjena, a je bilo svinjsko meso v preteklosti precej bolj cenjeno kot goveje. Dan kolin je bil povezan predvsem z luninimi menami, med decembrom in februarjem, v času, ko je stara luna upadala.

Včasih je bil ta dogodek pravi družinski praznik, pri katerem je sodelovala celotna družina.

Vsak je bil zadolžen za določeno delo, od čiščenja, rezanja, priprave klobas, do kuhanja obeda za ta poseben dan. Ker takrat na srečo ni bilo trgovin, kjer bi tekmovali, kdo prodaja cenejše meso, kot je to značilno za današnji čas, so porabili prav vsak kos živali.

Vseeno je v slovenski Istri pohvale vredno, da je veliko njenih prebivalcev še zmeraj povezanih s tradicijo, vsaj kar se tiče hrane. Danes sicer redki redijo živali doma, a se podajo na različne konce Slovenije, kjer nabavijo najboljšo svinjino.

Že nekaj let se trudim, da bi me vzeli s seboj na pripravo mesnin, vendar mi vsako leto spodleti. Tudi letošnje leto jo je zagodlo, a sem si tokrat vseeno pridobil osnove receptov in končnih izdelkov preko varnejših poti.

DROBOVINA

Drobovino so uporabili največkrat na dan kolin kar za kosilo, predvsem jetra s polento in malvazijo so izjemno okusna jed.

MULCE

Mulce ali zelenjavne krvavice so klobase, pripravljene iz riža, čebule, bledeža (blitva), peteršilja, masti, soli in popra ter seveda glavne sestavine, svinjske krvi. Najpogostejše se jih postreže z zeljem oziroma "kapusi".

KLOBASE

Vsak Primorec, ki da kaj nase, mora imeti svoj recept za pripravo klobas. In seveda nihče tega skrivnega recepta ne želi deliti. A osnova je zmeraj enaka. Kose mesa zmeljemo in zmešamo s tršimi deli na drobno nasekljanega loja. Kot začimbe uporabimo česen, namočen v belem vinu, sol in sveže drobljen poper. S pripravljeno

Rok Dekort

maso napolnimo črevo in zavijemo v približno 20 centimetrov dolge klobase.

Klobase lahko skuhamo takoj, a najboljše so, če jih sušimo kak mesec ali dva na hladnem in suhem. Ko so suhe, jih lahko hranimo v kleti skoraj leto dni. Najbolj teknejo ob domačem kruhu, siru, vloženi štortah in obveznem kozarcu refoška.

KRODEGINI

Krodegin ali kožarice so klobase, ki jih pripravimo iz kože živali. Postopek je enak kot pri pripravi klobas, le da 60 do 70 odstotkov polnila nadomesti na drobno narezana koža. Sušimo jih okoli 10 dni do dveh tednov. Krodeginine moramo pred uporabo obvezno skuhati, postrežemo jih ob mineštrah, joti ali zelju. Lahko pa kuhane na tanko narežemo, pocvremo na olivnem olju in postrežemo na kosu kruha.

PANCETA

Trebušni del najprej nasolimo, popoprano in zavijemo v mrežico oziroma muslin. To naredimo zato, da nam muhe ne uničijo enega najbolj ikoničnih kosov mesa v Istri. Sušimo jo približno pet mesecev.

PODGRLINA

Verjetno je to najboljša slanina, ki jo lahko pripravimo. Pri naših vzhodnih sosedih jo poznajo pod imenom guanciale in je osnova za jedi, kot so carbonara ali amatriciana. Natremo jo s soljo, grobo mletim poprom in kancem sladke paprike, zavijemo v muslin in sušimo na hladnem in suhem približno tri mesece.

OMBOLO

Ražen lahko pripravimo na različne načine. A če ga želimo jesti celo leto, ga lahko posušimo prav tako kot panceto in podgrlino. Razlika je v tem, da ga je potrebno zavezati v veliko klobaso s kuhinjsko vrstico, da ne izgubi oblike. Nato ga natremo s soljo in poprom ter sušimo sedem do osem mesecev.

KOSTI

Kosti nasolimo kot ostale kose in uporabimo kot osnovo za omake in enolončnice.

Seveda se zavedam, da nimajo vsi možnosti tega narediti doma. Nekoliko nenavadno bi bilo videti, če bi ljudje kar na balkonih svojih stanovanj sušili kose mesa. A če je le mogoče, poskusite kupovati lokalno hrano. Domače mesnine nimajo umetnih konzervansov in imajo precej manj vpliva na okolje, pa tudi dobrobit živali je drugačna kot pri industrijski reji. Sicer se zavedam, da so dražje, a kje piše, da moramo meso jesti vsak dan? Tudi naši predniki so morali z eno živaljo preživeti celo leto. Naj nam bodo za zgled vsaj pri skromnosti.

POKUKAJMO V KUHINJO ZNANIH OBRAZOV

Kaja Balentič

Čeprav se zima počasi poslablja, se hladni dnevi še kar vrstijo in vrstijo. Burja nas redno obiskuje in nas skupaj z nizkimi temperaturami zadržuje doma, na toplem. V objemu dekice, čaja in dobrih jedi na žlico, točno takšnih, kot so nam jih kuhale naše none.

Zaprite oči in si predstavljajte vonj, ki je prihajal iz kuhinje vaših non. V trenutku ste postali lačni in stekli za mizo v upanju, da boste dobili tudi košček klobase.

Tokrat jo boste. Tokrat se boste sami lotili čudovitega družinskega recepta **Kaje Balentič**, drugouvrščene tekmovalke na lanskeletnem Masterchefu Slovenija.

Po končani oddaji je naša mlada nadobudna kuharica zavihala rokave in se podala v snemanje

videov. Na svojem Youtube kanalu je pod imenom »Kitchen Destroyer« prišla deliti svoje zlate izkušnje in mamljive recepte. S svojo spontanostjo in radostjo nas na lahkoten in hudomušen način popelje v svoj kuharski svet.

»Dandanes poznam veliko mladih, ki bi se radi naučili kuhati, ampak jim to predstavlja prevelik izziv. Strah jih je. In ravno zato sem z mojimi prijatelji ustvarila kuharsko oddajo imenovano Kitchen Destroyer, kjer imam že nekaj super receptov. Med njimi mi je zaenkrat najljubši prav ta, ki vam ga bom danes predstavila. Gre za star istrski recept fižolove mineštre, podedovan od moje none Lucijane, z nekaj osebnimi spremembami. Veliko ljudi misli, da je mineštro treba kuhati ure in ure in to v velikih količinah. A ni tako. Je zelo enostavna jed. Dve porciji lahko pripravimo že v pičlih 30 minutah. Ne verjamete? Kar nadenite si predpasnik.«

DANES NA JEDILNIKU: FIŽOLOVA MINEŠTRA

SESTAVINE (za 1–2 osebe):

- Par klobas (lahko se uporabi tudi panceto, prekajena rebra ipd.),
- strok česna,
- lovorjev list,
- jušna žlica paradižnikovega koncentrata,

- konzerva fižola,
- sol, poper, olivno olje,
- večji krompir,
- dva majhna korenčka,
- 30 g moke in
- jušna kocka.

POSTOPEK:

Za ta recept bomo potrebovali dva lonca, v večjem se bo kuhala mineštra, v manjšem loncu (ali ponvi) pa bomo popekli česen z moko.

V večji lonec stresemo fižol, še enkrat toliko vode, jušno kocko, narezan korenček, lovor, sol, poper in klobase. Krompir olupimo, narežemo na enake kocke in ga postavimo, da se bo kuhal na pari nad mineštro. Ko mineštra zavre, znižamo ogenj na srednjo jakost in kuhamo še 15–20 min oz. dokler krompir ni kuhan. Medtem ko se mineštra kuha, v drugem loncu (ali ponvi) popečemo strok česna z moko in tremi žlicami olivnega olja. Iz mineštre vzamemo lovorjev list in klobase ter ji nato dodamo paradižnikov koncentrat. Vse gladko zmikamo s paličnim mešalnikom in nato vanjo vrnemo klobase in dodamo kuhan krompir in česen, ki smo ga popekli v drugem loncu (ali ponvi). Vse skupaj kuhamo še pet minut in postrežemo! Dober tek!

Klara Beltram

Branko Lončar

NA KAJ JE POTREBNO BITI POZOREN PRI NAJEMNI POGODBI?

Na trgu je vedno več najemniških stanovanj, kar je tudi posledica tega, da se lastniki vse pogostejše odločajo za dolgoročno oddajo stanovanja. V negotovi situaciji, v času epidemije, je nemogoče napovedati prihodnost. Na slovenski obali imamo veliko stanovanj, ki se oddajajo predvsem turistom. Dogaja pa se, da se je veliko takih stanovanj znašlo na najemniškem trgu.

Kaj je najbolj ključno pri najemni pogodbi?

Najbolj osnovna stvar je, da se najemna pogodba sklene v pisni obliki, kar narekuje tudi stanovanjski zakon in obligacijski zakonik. Zakon določa minimalne sestavine, ki naj bi jih vsebovala

pogodba: opis stanovanja, identifikacijska oznaka iz katastra, podatki o lastniku stanovanja ter podatki o najemniku stanovanja in podatki o osebah, ki bodo uporabljale stanovanje.

Pomembno je zapisati višino najemnine, posebej se lahko zapišejo tudi ostali stroški, ki niso zajeti v najemnini. Najemna pogodba določa tudi rok za plačilo najemnine ter način plačevanja obratovalnih stroškov.

Potrebno je tudi zapisati, za koliko časa se stanovanje oddaja, kjer se ravnamo vse pogostejše po zgledu iz tujine, da se pogodbe sklepajo za daljši določen čas, včasih tudi za nedoločen čas, z možnostjo odpovedi. Najemodajalec lahko

odpove najemno pogodbo predčasno, vendar samo iz krivdnih odpovednih razlogov. V vsakem primeru odpovedni rok ne sme biti krajši od 90 dni. Lahko jo odpove tudi prej, vendar mora v tem primeru najemniku poiskati drugo primerno stanovanje. Vsaka pogodba za določen čas pa se lahko tudi podaljša.

V naši nepremičninski družbi svetujemo, da se v pogodbo zapiše čim več medsebojnih dogovorov, v nekaterih primerih svetujemo tudi sklenitev najemne pogodbe v obliki notarskega zapisa. V kolikor potrebujete našo pomoč pri sklenitvi najemnega razmerja, nas lahko pokličete in z veseljem vam bomo pomagali.

Obala nepremičnine d.o.o.

Obala 16, 6320 Portorož
Tel 05 674 10 30, Mob 041 35 22 00
info@obala-nepremicnine.si

Hitro do pregleda, diagnoze, posega in fizioterapije

Specialisti+

triglav
zdravje

Vaš partner za zdravje.

OBALA
časopis in portal
s pogledom na morje **plus**

Imate dejavnost? Si želite novih strank, več kupcev vaših izdelkov ali več naročnikov vaših storitev? Tukaj je pravi prostor za vas! Vaš oglas bo vsak mesec dosegel **25.000** gospodinjstev na Obali! Pokličite nas na **040 600 700** ali nam pišite na **marketing@obalaplus.si** in izvedeli boste prednosti oglaševanja v časopisu in na spletnem portalu **www.obalaplus.si**

CEPLJENJE V TRSTU

»Cepljenje me prav nič ni bolelo. Zelo sem zadovoljen, da sem prišel na vrsto že prvi dan in da bom čez tri tedne prejel še drugi odmerek, ki mi bo dal imunost in tudi možnost, da bom brez skrbi čas preživel z vnukom in nečakom,« je z vidnim nasmehom v očeh dejal 82-letni Ivan Sancin, ki si nikoli ni mislil, da bo doživel nekaj takšnega, kot je ta epidemija.

Vedro razpoloženje, ki sta ga spremljala veliko olajšanje in zadovoljstvo, je v katinarski bolnišnici zaznamovalo začetek cepilne kampanje za starejše od 80 let.

Prvi dan so cepivo vbrizgali 286 starejšim občanom (na deželni ravni 557 odmerkov), ambulantno s petimi cepilnimi mesti so uredili v pritličju katinarske bolnišnice. Nadležnega čakanja v vrsti ni bilo, cepljenje je potekalo izredno hitro in brez zapletov. Če bodo zdravstveni delavci nadaljevali v tem tempu, bodo na uro lahko vbrizgali 40 odmerkov cepiva, kar pomeni, da bodo na dan lahko cepili okoli 280 starejših od 80 let. Ko bodo aktivirali še cepilna mesta v Glavni bolnišnici, Miljah in Nabrežini, v tržaški pokrajini pričakujejo, da bodo cepili 1700 starejših od 80 let na teden oz. skoraj osem tisoč na mesec.

ZDRAVSTVENO OSEBJE SI ZASLUŽI POHVALO ZA UČINKOVITOST

Težko pričakovano cepljenje najbolj ogroženih skupin se je začelo v zgodnjih jutranjih urah. Velika večina naročenih je prišla v spremstvu svojcev – sinov, hčera ali vnukov. Tisti, ki so vstopali v bolnišnico na cepljenje, niso bili razpoloženi za izjave, saj so bili vidno živčni. Oni, ki so že prejeli prvi odmerek cepiva, pa so cepilno mesto zapuščali zadovoljni in sproščeni.

»Presenetila me je učinkovitost zaposlenih. Po rodu sem Avstrijka in ne boste mi zamerili, če malce vzvišeno rečem, da Avstrija slovi po boljši organiziranosti. A v tem primeru moram

poudariti, da si v katinarski bolnišnici osebje zasluži čisto desetico,« je dejala 81-letna Terry, ki se je cepila skupaj s 83-letnim soprogom

Pinom. »Po drugo dozo prideva 8. marca, na dan žena,« je veselo dejala zgovorna sogovornica, ki se neželenih učinkov cepiva sploh ne boji.

Ko smo zaključili kratek klepet z zakoncema, je k nam pristopil 85-letni Gianni, ki je samoiniciativno želel z nami deliti svojo izkušnjo. Gospod ni skrival neizmerne veselja, da je prejel prvi odmerek. Kot je povedal, se je na cepljenje prijavil že preteklo sredo zgodaj zjutraj, ko se je začelo naročanje. »Niti za hip nisem okleval, takoj sem se prijavil, saj komaj čakam, da se ta epidemija konča in da živimo normalno življenje. In da se spet začnem družiti s prijatelji tako kot nekoč,« je dodal.

Podobno oceno je z nasmehom (čeprav ta ostaja pod masko skrit, a viden v očeh) podala 92-letna Claudia, ki se je cepila iz principa, saj verjame v cepiva. »Injekcije s cepivom nisem niti čutila. Komaj čakam, da prejmem še drugo dozo. Do takrat pa bom še naprej pazila na varnostno razdaljo in pravilno nosila zaščitno masko,« je dejala gospa Claudia, ki je pohvalila prijaznost zdravstvenega osebja.

V spremstvu sina je okoli 13. ure prišla 97-letna Bianca, ki se je na cepljenje naročila takoj, ko je bilo to mogoče. Na vprašanje, če jo je kaj strah cepiva, je odgovorila, da niti malo in da z velikim veseljem in optimizmom pričakuje prvi odmerek.

Ko pa smo jo prosili, če se lahko postavi pred fotografski objektiv, si je zaželela, da bi si snela masko. A kaj, ko za to še ni pravi čas.

DANES V MILJAH, V ČETRTEK V GLAVNI BOLNICI IN NABREŽINI

Občani, ki se pridejo cepit v katinarsko bolnišnico, morajo najprej preko triaže, pri kateri je treba pravilno izpolniti privolitev v cepljenje. Po administrativnih formalnostih se starejši občani lahko posedejo na stole in tam počakajo na vrsto. Po potrebi zdravnik paciente pregleda, v nasprotnem primeru pa jih napotijo na cepilno mesto, kjer jim vbrizgajo Pfizerjevo cepivo. Po prejetem odmerku je treba pred ambulantno počakati približno 15 minut, da ne bi prišlo do neželenih učinkov.

Primorski dnevnik

ELEKTROCENTER

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganelška c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1 500 • Tel.: 05/ 612 1 511
Tel.: 05/ 612 1 521 • Fax.: 05/ 612 1 520

VRT V MARCU

Marca smo ljubitelji vrtov v polnem pogonu. Končalo se je obdobje teorije in priprav na novo sezono, rastline pa so si že opomogle od februarskih mrzlih dni. Specializirane trgovine so bogato založene s svežim sadilnim materialom in z vsemi potrebnimi pripomočki za novo vrtničarsko sezono. Poberemo lahko še vse, kar nam je ostalo iz zimskega obdobja - radič, por, endivija, morda še malo motovilca. Na gredice, ki smo jih pripravili že v februarju, je dobro dodati organsko gnojilo. Potem lahko začnemo s setvijo solate, peteršilja, rdeče pese, pastinaka, špinache ... V specializiranih trgovinah kupimo prve kakovostno vzgojene sadike zelenjave, ki jih lahko posadimo kar na stalno mesto. Priporočam solate, radiče in peteršilj, med solato pa posadite redkvice. V začetku meseca lahko posadimo tudi krompir, ki smo ga kupili v februarju in ga dali nakalit v temen in hladnejši prostor. Preverimo tudi, če so namakalni sistemi preživeli zimo.

Tudi **zeliščni vrt** se prebuja. Poganjati so

začele rastline, ki so pozimi izgubile listno maso. Med njimi so drobnjak, kraški šetraj, mala strašnica. Iz zemlje pokukajo beluši, artičoke iz srčnega dela poganjajo nove liste, mete začnejo z odganjanjem, prav tako se zbudi luštrek. V marcu se prebudi večina dišavnic in zelišč in nam zeliščni vrt spremeni v bujno rastočo oazo. Za najboljše rezultate uporabite čim bolj naravna gnojila, odličen je doma pridelan kompost ali pa preizkušeno organsko gnojilo.

V **sadnem vrtu** se v marcu zaključuje obrezovanja, opravi se nakup sadilnega materiala, zimsko škropljenje in gnojenje. Obrezovanje opravimo pri jablanah, hruškah in malinah. Če nam temperature dovoljujejo, pognojimo sadno drevje, jagodičevje in citruse. Uporabimo specialna gnojila, ki so pripravljena za določene rastline. Prehranjenost rastlin je zelo pomemben dejavnik, saj neposredno vpliva na kvaliteto plodov, na zdravje rastlin in na razvoj ter rast rastline.

V **okrasnem vrtu** nas bodo navdušili cvetovi

čebulic tulipanov, narcis hijacint in anemon. Mnogo rastlin nas bo očaralo z razvojem novih brstov in listov. Pognojiti moramo grmovnice, okrasno drevje ter žive meje. Gredice zasadimo s cvetočimi mačehami, primulami, belsom ali spominčicami, ki ji kupimo pri proizvajalcih, ki nam lahko svetujejo glede količine, barvnega izbora, značilnosti drugačnih sort in z dodatnimi informacijami. Na balkonskih policah lahko uporabimo primule in ciklame, s katerimi si pričaramo pomlad.

V marcu posvetimo **travnim površinam** precej svojega časa. Travnne površine je potrebno dobro prezračiti in po potrebi travo dosaditi. Za dosejevanje uporabimo oplaščena semena, pri katerih je kaljivost zelo visoka. Izbrati moramo tudi pravilno gnojilo glede na kondicijo travne ruše in preveriti namakalni sistem.

Le tako bomo lahko mirni in vedeli, da bomo poleti uživali ob pogledu na lepo zeleno travo.

Sašo Mejak

CVETOČA ZIMA INVERNO FIORITO

Ostanite zdravi z nami.
Restate sani con noi.

Najboljše iz Istre

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

»YO, SI ZA EN WALKIČ?« »ŽIVIJO, SI ZA SPREHOD?«

O govoru mladih nekdaj in danes, o narečni posebnosti Primorske ter o marsičem drugem povezanim z jezikom, smo se pogovarjali s slavistom in prevajalcem Jožetom Hočevarjem ter profesorico slovenščine na Gimnaziji Piran Lilijano Gustinčič Furlan.

Maja Orel Jakič

uporabljajo (govorijo in zvečine pišejo) le svoj živi, pogovorni, celo žargonski jezik zato, ker je tudi večina njihovih sodb o svetu zamejena med vprašanji mlade generacije. O svojih vprašanih seveda govorijo v svojem, samo njihovem jeziku. A to ni knjižni jezik. Vendar pa dodaja, da »kakor hitro morajo s svojimi vprašanji nagovoriti širšo javnost in se vanjo vključiti, se obrnejo k vsem razumljivemu knjižnemu jeziku. In se ga tudi hitro in dobro učijo, če ga niso osvojili v šoli, kjer je prva med koristnimi jeziki angleščina, ne materinščina.«

Hočevar je tako podkrepil sedaj morda že splošno sprejeto dejstvo, da mladi, predvsem srednješolci, v trendu po racionalizaciji v svoji vsakdanji medsebojni komunikaciji opuščajo jezikovno normo, kar jim seveda ne gre zameriti, saj tega nikakor ne počno v želji, da bi razjezili starejše. Ti zapisi mladih želijo kar se da posnemati njihovo govorno besedo in tako ustvariti sproščeno in živo okolje. Vendar pa postaja posledica tega, kot potrjuje profesorica Lilijana Gustinčič Furlan, pomanjkanje kvalitetnega besednega zaklada: »Ko se pogovarjamo o literarnih besedilih, opažam, da jim manjkajo besede, s katerimi bi izrazili svoje vtise, čustva in mišljenje. Večkrat kdo ne ve, kako bi nekaj, kar mu je znano, povedal. Zgodi se tudi, da kdo drug najprej uporabi angleški izraz. Jaz mu seveda takoj sugeriram slovensko ustreznico. Tudi pri spisih oz. esejih zaznavam, da se besede krčijo in dijaki bolj posegajo po fondu osnovnega besedja. Tako jih opozarjam, naj zmanjšajo rabo glagolov biti, imeti, dati, delati, počutiti se in uporabljajo konkretnije izraze.«

Slovenščina v naših krajih nekdaj

»V primorskih in istrskih območjih so težave z izražanjem v slovenščini nastajale zaradi večletne prevlade italijanščine v uradih in v šoli, še posebno v širšem koprskem predelu, kjer je

ta prevlada trajala pod Benetkami petsto let, od konca 13. do konca 18. stoletja. Z na novo uvedenimi slovenskimi šolami po letu 1945 so se te jezikovne težave hitro manjšale, ker je v njih pouk potekal v knjižni slovenščini. Šolarji, ki so končali slovensko osnovno šolo, so z branjem dobrih knjig v slovenščini v gimnaziji kmalu obogatili svoj besedni zaklad, zato so omenjene težave izginjale. Ostale so pa težave, ki so izvirale iz šavrinškega istrskega narečja, kajti šola pravorečja ni poučevala. Te težave so bolj trdovratne in trajajo v današnje dni,« jezikovno zgodovino naših krajev povzema profesor Hočevar.

Slovarji, ki bodo nekoč pomembni pričevalci

Sicer mineva že skoraj desetletje, odkar sta se Izoljana Mirna Buić in Erik Toth odločila, da bosta zapisala slengovske izraze, značilne za Izolo. Tako je nastal Slovar izolskega slenga, ki zajema preko 500 gesel. Slovar je na spletišču Termanie dostopen širšemu uporabniku. Še korak dalje pa so naredili ustanovitelji spletnega slovarja Razvezani jezik, katerega ustvarjalec lahko postane vsakdo izmed nas. Le tako bomo prihodnjim rodovom lahko zagotovili zadostno količino na novo nastalega vsakdanjega besedja, ki ga bodo lahko proučevali. Pisem namreč med nami že zdavnaj več ni.

Za konec pa še o primorsko-istrskem »bom bil« namesto »bom«

Seveda v pogovoru s profesorjem Hočevarjem nisem mogla mimo slovnično napačne rabe prihodnjika, ki ga na Primorskem vztrajno uporablja staro in mlado. Posebej za to priložnost je v svoji optimistično naravnani maniri prijazno obrazložil:

»Prihodnji čas »bom bil« namesto »bom« je v primorsko-istrskih narečjih trdoživ. Po pravilih je zapis »bom bil« sicer usklajen z jezikovno logiko in bi zaradi tega smel veljati za pravilnega. Če namreč slovnično pravilno govorimo in pišemo »bom delak«, bi moralo biti logično in pravilno tudi, če Primorec in Istran rečeta »bom bil«. Vsi glagoli namreč prihodnji čas oblikujejo tako, da k pomožnemu glagolu v prihodnjem času »bom« dodajo deležnik z obrazilom -l: bom delal, bom govoril, bom napisal. A naša slovnica določa, da ima glagol »biti« samo eno obliko za prihodnji čas, ki jo uporabljajo vsa druga slovenska narečja: »bom«. Zato primorsko-istrsko obliko »bom bil« uvršča med nedovoljene napake.«

PREVERJAMO URBANE MITE

Pust debelih ust je za nami. Glede na to, da letos povork ni bilo, upam, da ste pustno tradicijo nadaljevali vsaj s hrano in se najedli krofov, mišk ter ostalih mastnih dobrot. Kalorije za pustni vikend (in tudi na pustni torek) ne štejejo!

Druga pesem pa se začne dan po pustnem torku, ko pokopljemo pusta in na vrsto pride pepelnična sreda. Na ta dan marsikdo vsako leto prične s tradicionalnim **40-dnevnim postom**, ki je še posebej značilen za katoličane in traja vse do velike noči. Post je star kot človeštvo, saj so se ljudje že od nekdaj odpovedovali hrani, da bi si očistili telo in duha. V tem obdobju jemo bolj zmerno, se vsaj ob petkih odpovemo uživanju mesa in mesnih jedi, predvsem pa poskrbimo, da z uživanjem bolj raznovrstne in polnovredne hrane nekoliko razbremenimo in razstrupimo svoj organizem. Pri tem razlikujemo med popolnim postom (ob zadostnem vnašanju vode) in delnim postom, ko omejujemo zgolj določena živila ali pa prehrano ozko omejimo zgolj na različne sokove in podobno, kar predstavlja močno zmanjšan vnos energije in hranil. Okrog strogega posta in njegovih učinkov pa kroži veliko trditev, za katere

bomo preverili, če so miti ali resnice.

1. Po prekinitvi posta se lahko začne v telesu zaradi ponovnega vnosa hrane ustvarjati maščobna zaloga. Res je, žal. Pri postenju v telesu spodbudimo mehanizme, ki spremenijo metabolizem v telesu in ga prilagodijo na pomanjkanje hrane in v nadaljevanju na privzem hranil iz telesnih zalog (npr. telo porablja lastne beljakovine iz mišic). Po prekinitvi posta pa se lahko začne v telesu zaradi ponovnega vnosa hrane ustvarjati maščobna zaloga. (Vir: NIJZ)

2. Post velja za eno najuspešnejših naravnih metod razstrupljanja. Ni res. Razstrupljevalne ali »detox«⁺ diete so že nekaj časa popularno sredstvo za hujšanje, ki hkrati obljublja, da se bomo poleg odvečnih kilogramov pospešeno znebili še v telesu nakopičenih strupov. Največkrat gre za čiščenje s sveže stisnjenimi sokovi, postom ali pa s prehrano, ki temelji samo na enem živilu. In čeprav se sliši mikavno, da lahko samo v nekaj dneh ali tednih iz telesa »odplaknemo«⁺ vse, kar smo z leti nezdravega življenjskega sloga vnesli v telo, naše telo žal ne deluje na tak način. (Vir: prehrana.si)

3. Lunin post – postenje z vodo ob luninih menah ima večji učinek. Ni res. Ne obstaja

nobena znanstvena podlaga, ki bi to potrdila in podprla z znanstvenimi dokazi.

4. Postenje s sadnimi in zelenjavnimi sokovi (smutiji) je zdravo, ker tako zaužijemo dovolj sadja in zelenjave. Ni res. Bolje je, da hrano grizemo in ne pijemo. Smuti nas velikokrat ne nasiti za dolgo časa, proces hranjenja se namreč začne že v ustih, ko hrano grizemo, žvečimo in ob tem nastaja tudi slina. Ob uživanju sokov je dvig našega krvnega sladkorja višji, kot če bi pojedli cel sadež.

Ob vsem tem pa velja opozoriti, da post ni namenjen komurkoli, ampak je potrebno pri odločitvi za postenje dobro premisliti in se pozanimati o plusih in minusih, ki jih s seboj prinaša dolgotrajno odpovedovanje hrani. Če je le možno, naj bo post voden pod budnim očesom zdravnika in ne bo daljši od 45 dni. Ob postenju ne smemo pozabiti na hidracijo. Sicer pa se taka oblika razstrupljanja telesa odsvetuje ljudem, ki imajo oziroma so v preteklosti že imeli težave s katero izmed motenj hranjenja, podobno velja tudi za nosečnice, doječe matere, mladoletnike, ljudi s prenizko telesno težo, paciente z diabetesom tipa I in tiste, ki so pred kratkim prestali operacijo.

VISCERALNA MAŠČOBA

V preteklosti, ko časih, ko sta bila lakota in pomanjkanje bolj pogosta kot danes, so imele "dobro hranjene" osebe boljše možnosti za preživetje. Zato ni presenetljivo, da je bil v mnogih kulturah pojem maščobe povezan s pojmom lepote in da je močnejša oseba uživala posebno pozornost. Na našo srečo živimo v dobi obilja, kjer je na voljo velika količina hrane; zelo pogosto zelo bogata hrana, žal velikokrat le s kalorijami in ne s hranili, ki je skupaj s postopnim zmanjševanjem telesne aktivnosti verjetno osnova stalnega povečevanja prekomerne teže in debelosti. Posameznik, ki je po kriterijih preteklosti imel privilegiran status, ima namesto tega danes povečano tveganje za nešteto bolezni, kot na primer bolezni srca in ožilja, ki so glavni vzrok smrti na svetu. Oseba s povečano visceralno maščobo je oseba s povečanim obsegom trebuha in ta tip debelosti se je v zadnjih 50-ih letih več kot podvojil. Iz zadnjih raziskav je jasno razvidno, da se tveganje poveča, če je kopičenje maščobe visceralno, medtem ko se zdi, da je podkožna maščoba veliko manj nevarna. Maščobno tkivo je v preteklosti preprosto veljalo za inertno in pasivno tkivo, v katerem se kopiči odvečna energija v obliki trigliceridov, ki jih organizem nato ponovno daje na voljo v obliki glicerola in prostih maščobnih kislin, ko

jih telo potrebuje. A kaže, da je maščobno tkivo aktivno tkivo, pravi endokrini organ, ki deluje v soglasju z drugimi organi in sistemi ter proizvaja veliko število snovi. Sistem v občutljivem ravnovesju, ki lahko pri motenju povzroči stanje, imenovano adiposopatija, za katero je značilno močno odlaganje maščobe na področjih, kjer se fiziološko ne kopičijo - jetra, trebušna slinavka, srce, skeletne mišice - s spremenjenim izločanjem citokinov in hormonov in odpornost proti insulinu. Prisotnost tega stanja pri nekaterih debelih osebah povzroči povečanje sorodnih patologij, resnično disfunkcijo maščobnega tkiva, povezano s predeli, kjer se kopiči odvečna maščoba, in ne preprosto povečanje maščobne mase.

Maščobno tkivo je razdeljeno na dva tipa, ki imata zelo različne presnovne značilnosti:

1. Podkožna maščoba, porazdeljena pod kožo in običajno bolj opazna pri ženskah, zlasti na predelih okoli bokov, stegen in zadnjice. Ta vrsta maščobe ni povezana s povečanim tveganjem za bolezni srca in ožilja ter presnove in kopičenje na teh območjih, če je ne spremlja povečanje visceralne maščobe, lahko celo štejemo za zaščitno.

2. Visceralna maščoba je maščoba, ki se nabira

med in v organih trebušne votline - jetrih in trebušni slinavki - okoli srca, okoli in v mišicah ter okoli krvnih žil. Visceralna maščoba je presnovno zelo aktivna, je velik proizvajalec hormonov in citokinov in na žalost večina teh snovi aktivno sodeluje pri vnetnih procesih, na katerih temeljijo številne bolezni, povezane z debelostjo, kot na primer sladkorna bolezen, a tudi rakava obolenja in druge bolezni:

- Hipertenzija,
- inzulinska rezistenca,
- vnetja,
- zvišani trigliceridi,
- zvišan holesterol,
- kalcifikacija koronarne arterije in
- nastanek aterosklerotičnega plaka.

Vaše stanje lahko na hitro preverite z merjenjem obsega trebuha (nekaj cm nad popkom), ki naj ne presega 80 cm pri ženskah in 94 cm pri moških. Za bolj natančno vrednost vam lahko pomagajo različne naprave ali boljše pametne tehtnice.

Sabrina Simonovich, prof. športne vzgoje, trener fitnesa, učitelj joge, učitelj in trener alpskega smučanja, prehranski svetovalec. www.sabrinafit.eu

Manca Hribovšek

Sabrina Simonovich

ANATOMSKI IZRAZ ZA ZADNIJK, RITNIK (LAT.)	ALI MACGRAW	NIKOLAJ OMERSA	ITA. IME ZA VIDEM	RIMSKI ZLATNIK	SEŠTAVIL B. Boris	MARJAN ROŽANC	ŽOGA IZVEN IGRISČA, OUT	LUĐSTVO V LAOSU	REDEK NEBESNI POJAV
MOŠKA SPOLNA ZLEZA, TESTIS					NAJMLAJŠI ODDELEK JURE (GEOL.)				
KONRAD BLOCH	BRKATI OREL	GLINA, ILOVICA			PRETEPAČ VPREŽNI DROG KMEČKEGA VOZA	ELEKTRIKA, STRUJA			
		GLAVNI ŠTEVNIK				OČE			
							MENIČNI DOLŽNIK, NA KATEREGA JE IZDANA MENICA	ZGOŠČENO IZRAŽENA DUHOVITA, GLOBOKA MISEL	
									AMERIŠKA IGRALKA NIELSEN
EGIPČANSKI BOG SONCA			NEMŠKO MESTO ZNANO PO PIVU	DEVETA ČRKA ARABSKE ABECEDE	POUDARJENI DEL STOPICE				
	OLGA ROBNIK	KIRURŠKA IGLA KUKAVICA, V JZ AZIJI			ALENKA JERAJ	UMETNOST, SPRETNOST (LAT.)			
NEKDANJA UPRAVNA ENOTA						DEL TENIŠKE IGRE			
NEMŠKI KOŠARKAŠ HENRIK					DENARNA ENOTA V BANGLADEŠU SRBSKO M. IME	EKSTAZA			
RAZMOČENA ZEMLJA	EUGENE IONESCO	IZRAELSKI ZLATAR ARIE		ARTHUR (KRAJŠE) VAS PRI ROGAŠKI SLATINI				SVETIŠČE BOGINJE ATENE	SLOVENSKA NOVINARKA VONTA
							ARABSKI ZREBEC		
							KENIJSKI POLITIK DANIEL MOI		
NOGOMETAŠ CRVENE ZVEZDE V SEDEMDSESTIH LETIH MIHALJ	VRHOVNO PAPEŠKO SODIŠČE	ŠPANSKI KOLESAR LUIS	TEČAJ PRI KOLESU	ANTON CEBEL	RUSKI PISATELJ ILJA ARNOLDovič		IZSTRELEK ARTILERIJ. OROŽJU		
KRASTAČA (POG.)					NEKDANJE IME ZA DR. KONGO		TEKOČA VODA		
							11. ČRKA ABECEDE	DEL VOJVODINE	
PRIPADNIK EOLCEV					OTREBLJEN SVET		DIVJAK, NEOTESAN ČLOVEK	NEMŠKO MESTO	
					FRANCOŠKI PISATELJ LOUIS			IME BIBLIJ. MARIJINE MATERE DVORANA (POG.)	
LUKNJAČ (STAR.)				VZDEVEK ALEŠA KERSNIKA		KONRAD ADENAUER	ŠVICARSKI SLIKAR HANS SLO. KOMIK JURE		
				DANSKI OTOK		ZDRAVILIŠČE V BELGIJI			
IME AVSTRAL. PLAVALCA THORPA			DOLGOREPA PAPIGA			FIN. PESNIK KAARLO			JAKOB ALJAŽ
			GOLMAN PRI NOGOMETU			ROMUNSKI NOGOMETAŠ BOGDAN			ROMAN CLAUDA ANETA, ARIANE
	MUSLIMAN. MOŠKO IME	VIDNA SFERA					ITALIJANSKI SLIKAR GIACOMO IT. IGRALEC ETTÖRE		AVSTRUSKI MUZIKOLOG GUIDO (1855-1941)
		ASTRALNEGA TELES							NAJDALJŠA FRANCOŠKA REKA
		AVSTRALSKI MEDVEDEK							
ALEŠ KLINAR		TROBILO, KORNET (GLASB.)			STAJA ZA ZIVINO V PLANINAH			SLANO JEZERO V KAZAHSTANU	
		GLASBENI ZNAK			ENOTA ZA EL. NAPETOST			TURŠKO MESTO	
LJUBICA, ČASTITLJIVA GOSPA (ŠP.)				IME NEGDANJEGA ŠVEDSKEGA SPIDVEISTA FUNDINA		ORIENTAL. RIŽEVO ZGANJE		PREDELANI ESPERANTO DOLINA POD TRIGLAVOM	
IZRAELSKI POLITIK YEHUDIT (1944-2004)				AMERIŠKA IGRALKA GENA LEE			ČEŠKI SMUČAR. SKAKALEC JAROSLAV ANA NOVAK		
MESTO V MEHIŠKI DRŽAVI SONORA				ROBERT NAPOTNIK	KRAJ V ITALIJI, SEVERNO OD BERGAMA			NEKDANJI SLOVENSKI KOLESAR JOŽE	
REKA V AVSTRUI, PRITOK DONAVE					ČRESLOVA KISLINA, STROJILO			PTIČJA SAMICA	

SOLID: rim. zlatnik ARZA: del stopice RODL: nem. košarkar OFIR: izr. zlatar KOEL: kukavica MANNI: it. igralec NOLIN: am. igralka ILF: rus. pisatelj

PONOVNO ODPRTI ZA VAS

z možnostjo
osebnega
prevzema.

RESTAVRACIJA

INTERSPAR

KOPER

SPAR SLOVENIJA d.o.o. Ljubljana, Letališka cesta 26

www.spar.si

SWOBODA V GIBANJU.

NOVA TOYOTA YARIS HYBRID

ŽE OD

179 €
NA
MESEC

10 LET JAMSTVA ZA HIBRIDNO BATERIJO

AVTO CENTER
JEREB

041 346 445
051 369 792

Povprečna poraba goriva za vozila Toyota Yaris Hybrid: od 3,8 do 4,9 l/100 km in emisije CO₂: od 87 do 112 g/km. Emisijska stopnja: za 1,5 hibrid EURO 6. Emisije NOx: 0,0095 g/km. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih testih hibridne baterije (HHC) na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisnih Toyotini trgovski mreži.

Vrsta financiranja: finančni leasing • predračunska vrednost predmeta financiranja: € 16.700 • lastna udeležba (polog): € 1.749,99 • znesek financiranja: € 15.200 • število obrokov: 60 • mesečno plačevanje: € 179,18, ter zadnji (61-i) obrok: € 6.680 • stroški odobritve: € 250,00 • skupni znesek za plačilo brez lastne udeležbe: € 17.430,8 • letna obrestna mera: 4 %, ki je spremenljiva in vezana na 3 mesečni Euribor • če je Euribor manjši od 0, se šteje, da je 0 • v primeru dviga Euribor-ja se lahko skupni znesek za plačilo poveča • efektivna obrestna mera: 4,54 % na dan 19.10.2020 • Priporočeno število prevoženih km: 20.000 letno. Hibridni bonus 1.500 € velja ob financiranju. Izračun se nanaša na opremo Stella. Ponudba je informativnega značaja. Slike so simbolične. Oprema na vozilu in njena dostopnost sta odvisni od lokalnih pogojev. Zadržujemo si pravico do spremembe cen in specifikacij opreme brez predhodnega obvestila. Za končno ceno vozila z opcijami, prosimo, da kontaktirate pooblaščenega Toyotinega partnerja. Finančne kalkulacije so informativne in neobvezne. Več na www.toyota.si.